היינטיגער נומער האלט 8 זייטען.

№ 133 | Opłata poeztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16.
טעלעפאנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47.
| זונטאג, א׳ סיון תרפ"ט. | 9 czerwca 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

העלענאוו — היינט, זונטאג, 2 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר — היינט, זונטאג, — העלענאוו

א גרויסע
גארטען-פערוויילונג
פון „לינת החולים"

טויט-שפרינג פון א טורם איבערן פייער איז וואסער אריין. אויסגעפיהרט פון פארל מאלארטשיק. — לופט-איבונגען איבערן וואסער אויסגעפיהרט פון ה׳ מאלארטשיק.

פאנטאזיע לאטעריע, זעהר פיל ווערט-פולע געווינסען — 2 ארקעסטערס, פייערווערק, קאנפעטי. יעדעס קינד בעקומט א אומזיסט׳ע מתנה ביים אריינגאנג ווערטפולע פאנטען

אײנגאנג פאר ערוואקסענע 1.50 ז׳, פאר שילער און קינדער 50 גראשען. געוויערס אין די פראגראמען. ביים שלעכטען וועטער קומט די פערוויילונג פאר דעם 23-טען יוני ה. י.

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז. | מארגען, מאנטאג, 8.30 אווענד ווערט איינגע-ארדענט אין „ספלענדיד" | קינא-טעאטער „ספלענדיד" קינא-טעאטער נארוטאוויטשא-גאס 20.

א פייערליכע אקאדעמיע

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: פראפ. ז. בראדעצקי, מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לאנדאן און ה׳ קורט בלומענפעלד, פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פעראייניגונג אין דייטשלאנד און וויצע-פארזיצענדער פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט. — בילעטען שוין צו בעקומען אין ציוניסטישען ביורא, (צעגעלניאנא 4).

אכטונג! ערשטקלאסיגע קאפע-הויז אכטונג!

א. ז. „אטלאנטיק"

פיעטריקאווער 48, טעל. 62-11

ווערט געעפענט, דינסטאג, דעם 11-טען יוני 4 א זייגער נאכמיטאג. גוטע בעהאנדלונג. — פינקטליכע בעדינונג.

לייטונג: פ. נייפעלד.

גאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 57 יאהר מיין הייסגעליבטע פרוי אונזער אונפערגעסליכע מוטער, גרויסמוטער, שוויגערמוטער, טאנטע און שוועגערין

לאה אשת ר׳ הענעך נ"י זארזשעווסקא

געבוירען קאפלעוויטש.

די לויה קומט פאר היינט זונטאג, דעם 9 יוני 1 א זייגער מי-טאג פון טרויער-הויז פולנאצנא 14, וועגען וואס עס טיילען מיט

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

דער יודישער שעכטער הורטאוויניהעס-פעראיין, פארזשעטשנא 10, בעט אלע מיטגלידער צו קומען אבגעבען דעם לעצטען כבוד דער פערשטארבענער פרוי נ. ע.

לאה זארזשעווסקא

די פרוי פון אונזער געשעצטען מיטגליד ר׳ הענעך זארזשעווסקי נ"י די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 9 יוני 1 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז, פולנאצנא 14

די פערוואלטונג.

„לינת הצדק", צעגעלניאנא 53

אכטונג מיטגלידער!

היינט זונטאג, דעם 9-טען יוני ד. י. פינקטליך 4 אז ייגער נאכם. קומט פאר אין ענגלישען זאל אלעיא 1. מאי 2, די יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) ערעפנונג, 2) וואהלען פון א פארזיצער, 3) בעריכט, 4) וואהלען פון א פערוואלטונג, קאנדידאטען און א רעוויזיאנס-קאמיסיע, 5) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: ביי א נישט גענוגענדער צאהל מיטגלידער קומט די פער-זאמלונג פאר צום צווייטען טערמין 6 א זייגער נאכמיטאג ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

גלייכצייטיג ווערען די מיטגלידער געבעטען צו רעגולירען דעם ביטראג, אום נישט צו פערלירען זייער וואהל רעכט.

אכטונג: אהן איינטריטס-קארטען וועט נישט אריינגעלאזט ווערען. די מיט-גלידער, וועלכע האבען נישט דערהאלטען די קארטען, קענען זיי אפנעמען אין דער פעראיינס-קאנצעלאריע. — מיטגלידס-ביטראג קען מען ערלעדיגען ביז 4 נאכמיטאג אין פעראיין.

די פערוואלטונג.

בעקאנטמאכונג.

צו דער התחלת-הספר-פייערונג וואס ארדענט איין היינט זונטאג הגביר הנדיב ר׳ דוד ראקאווסקי, דער זוהן פון גבאי יעקב ראקאווסקי, אין דער פלאצקער שוהל וושכאדניא 29. 11 א זייגער אין דער פריה קומט דער בעי וואוסטער ארטאדאקסישער הרב הגאון ר׳ יעקב מאיר סעגאלאוויטש, וועל-כער וועט האלטען א רעדע מעניני דיומא. — סימפאטיקער הערען גערן בעזוכען.

אכטונג צאפאט
ווילהעלמשטראסע 8

„EGIDES" פענסיאנאט

פריש רענאווירטע הערליך מעבלירטע צימער מיט פולער פענסיאן און אהנע. שטרענג כשר׳ע פוילישע קיכע.
עקסטרא מיטאגע פון 4 גענגע 2 גילדען.

א זעלטענע געלעגענהייט
א געוועלבּ מיט 8 גרויסע וויסטאחע
אויך א וואוינונג און 2 גרויסע קעלער זאפארט צו פער-מיטען פעטריקאווער 199 רוג קארעלא צו ער-פאהרען ביים ווירט. 2887

פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסט. ארגאנ. היינט זונטאג, ד. 9/6, 8.30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוני. ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

פארלעזונג

אויף ד. ט.: „ענטוארטונג און ווידערגעבורט" (גלות און ארץ ישראל)
רעפערענט: ד"ר י. ד. קאנטארשטשיק (בערלין)
איינגאנג פריי!

Dr. med. M. Heller

ספעציאליסט פאר הויט- און וענערישע קראנקע און מענער-שוואכע
נאווראט 2, טעל. 79-89
נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אווענד פאר פרויען פון 4—5 נאכם.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז, לונגען-קראנקהייט
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81
שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פונביז 3 נאכם.

די לאנגיעהריגע פראקטיצירענדע אקושערקע
ג. ראטנא (ראטנער)
פאנסקא 12, :—: פראנט III שטאק.
נעמט אן פון 6-8 אווענד. די נייעסטע בעסטע בעהאנדלונג
שטרענגסטע דיסקרעציע.

עזט און אבאנירט „לאדזער טאגעבלאט"

צוריקגעקעהרט
Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA
גדאנסקא 28, טעל. 41-46
ספעציאליסט פון ביינער און געלענקע-קראנקהייטען
:—: פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער. :—:
אייגענע פראצאווניע
פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווי הקלאדקעס געגען פלאטפוס, קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען א. ז. וו. — נעמט אן פון 5—7

Dr. med. A. Mazur
ספעציאל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק הי אויך שטום און שפראך-פעהלער
וושכאדניא 65
איינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-01

Dr. med. Jòzef Imich
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז, אויערן און קעהל קאפ-קראנקהייטען מאניושקי 1
Moniuszki 1, Tel. 9-97
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אין אווענד.

Dr. med Adam BENDER
האט זיך איבערגעצויגען אויף
נארוטאוויטשא 30 טעל. 14-75
ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען
נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג. 0085

Lekarz-Dentysta
צאהן-ארצט
M. Karabanow
וושכאדניא 31 :—: טעל. 59-09.
היילט און פלאמבירט, ציהט ציינער פולשטענדיג אהן שמערצען, קינסטליכע ציין אהן גומען. לעטשניצע פרייזען

Dr. med. Albert Gotlib
אקושער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 26, טעלעפ. 77-50
נעמט אן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אווענד.

וויכטיג פאר אלע
פאבריקאנטען!
אלע פאבריקאנטען, וואס ווילען אויסארבייטען די לעצטענס מאדערנע סחורות פון הערן און דאמען-שטאפען קענען בעקומען גע-צחירנט: קניקערבאקס, שפיראל און שליינגען-גארן ווי אויך פארגארן-פלאקע אין דער קונסט-צווירנעריי פון
וואלדמאן, זאוואדזקא 16, 2. שטאק
טעלעפאן 64-88
ס׳ווערט אויך אנגענומען אלערליי בוימוואל-גארנס צו גלאנצען.

לויהן-ווענבעריי
איך נעם אן צום ווענבען אין לויהן אויף קארד-שטוהל צו קאנקורענץ-פרייזען.
Erwin Fritz, Zgierz,
Piłsudskiego 73.

Dr. B. KNICHOWIECKI
POWRÓCIŁ
i ordynuje w chorobach dzieci
od $3^1/_2$—5 p.p.
Sienkiewicza 61, I p. fr. Tel. 10-20

ד"ר לודוויג פאלק
צוריקגעקעהרט
נאווראט 7, טעל. 28-07.
ספעציאליסט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 נאכם.

מטארשי-פעלדשער
B. Joskowicz
שטעלט פאקען טעגליך מיט פרישער קראוויאנקע און גיט אויך ארויס שוויאדעצטווס
פולנאצנא — Północna 4 טעלעפ. 41-86
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—6 אווענד

Doktór
Mikołaj Bornstein
KRYNICA
willa „Belmont"

אונרוהען אויף יודען אין פויזען

די פוילישע סטודענטען פרובען ארויסצורופען עקסצעסען געגען יודען. — אויסגעהאקט די שויבען אין דער יודישער קהלה.— פיל יודישע דורכגעהער צושלאגען. — די ענערגישע אינטערווענץ פון דער פאליציי ניט דערלאזט צו קיין ערנסטע ארויסטריטען

פאליציי דערלאזט נישט צו נייע עקסצעסען אין לעמבערג

ווארשא (טעלעפאניש). היינט ביי־טאג האבען זיך אין ווארשא פערשפרייט בעאונרוהיגענדע קלאנגען וועגען אונרו־הען געגען יודען אין פויזען. דעפוטאט פארבשטיין האט זיך פערבינדען טעלע־פאניש מיט דער פויזנער יודישער קהלה וואו מען האט איהם איגפארמירט פאל־גענדעס:

היינט פריה האט א גרופע פוילישע סטודענטען זיך געלאזט אין א צוג צום לאקאל פון דער פויזנער יודישער קהלה. אנקומענדיג אויפ'ן ארט האבען זיי אנ־געהויבען אויסהאקען די שויבען פון קהלה־לאקאל און פערניכטען פערשידענע חפצים צנמאכענדיג פיל שאדען. פון דא האבען זיי מארשירט צו דער יודישער רעכטן ראציע „באר אנגיעלסקי" וואו זיי האבען פארטגעזעצט זייערע קולטורעלע טעטיגקייט. אלע שויבען זענען אויסגע־האקט געווארען,

אלע יודען, וואס זיי האבען אנגע־טראפען אויפ'ן וועג זענען צישלאגען געווארען פון די קולטור־טרעגער. די טרויעריגע ידיעה וועגען די אנפאלען האט זיך בליק־שנעל פערשפרייט צווי־שען די ארטיגע יודען, ארויסרופענדיג א פאניק.

די פאליציי דערוויסענדיג זיך וועגען די פארפאלען האט גלייך ארויסגעשיקט גרעסערע פאטרולען וועלכע האבען מיט ערפאלג אינטערוועגירט ניזשט דערלא־זענדיג צו קיין ערנסטערע געשעהעני־שען. די פערזאמעלטע אויף פערשידע־נע שטעלען גרעסערע גרופען פון סטו־דענטען זענען געצוואונגען געווארען צו פונאנדערגעהן זיך.

ארום 2 נאכמיטאג האבען זיך אויף די גאסען גענומען בעווייזען פלוג־בלע־טער, אין וועלכע עס איז געהעצט גע־ווארען געגען יודען און גערופען גע־ווארען צו סאלידאריזירען זיך מיט די לעמבערגער סטודענטען. די אנטיסעמי־טישע אויפרופען זענען פערשפרייט גע־ווארען דורך סטודענטען. די מאכט האט גלייך פעראָרדענט די פאליציי פונקציא־נארען צו קאנפיסקירען די בלעטער ביי די פערשפרייטער. אייניגע סטודענטען זענען דערביי פערהאלטען געווארען.

גלייך דערויף האט דעפ. פארבשטיין אינטערווענירט אין אינערן־מיניסטעריום, מעלדענדיג וועגען דער בעאונרוהיגונג, וואס הערשט דעריבער ביי דער יודישער בעפעלקערונג. אין מיניסטעריום האט מען איהם פערזיכערט, אז יעדער פרוב צו שטערען די ארדנונג וועט מיט דער גאנצער שטרענגקייט אפגעשלאגען ווע־רען און עס וועט ניזשט דערלאזט ווערען צו קיין שום ארויסטרעטונגען.

... לידאריזירען זיך מיט די לעמבערגער קאלעגען און צוטרעטען צו א שטרייק. די ארגאניזאטארען האבען שוין אויך געהאט אויסגעפועל'ט די ערלויבניש פון סענאט פון אוניווערזיטעט אויף אפ־צוהאלטען דעם מיטינג. פרייטאג אווענד נאכ'ן צוריקקומען פון אינערן־מיניס־טער סקלאדקאווסקי פון לעמבערג איז גלייך פארגעקומען א קאנפערענץ אין מיניסטעריום מיט'ן אנטייל פון'ם שעף פון זיכערהייטס־מאכט ביים מיניסטער־יום. צו דער קאנפערענץ זענען אויך איינגעלאדען געווארען די רעקטארען פון די ווארשאווער הויכשולען. אין רע־זולטאט פון דער קאנפערענץ איז בע־שלאסען געווארען צוריקצוציהען די ערלויבניש אויף איינצוארדנען דעם מי־טינג. דער בעשלוס איז מיטגעטיילט גע־ווארען די ארגאניזאטארען.

ניזשט קוקענדיג דערויף האבען זיך היינט פארמיטאג אנגעהויבען צו קלוי־בען אויפ'ן אפגערעדטען ארט גרעסערע גרופעס סטודענטען. די אינציאטארען האבען ערקלערט, אז זיי האבען נישט בעוויזען צו אינפארמירען אלע אקא־דעמיקער וועגען צוריקציהען די ער־לויבניש.

גלייך דערויף האבען זיך אין די נאה־ענטסטע גאסען קאנצענטרירט גרע־סערע אפטיילונגען פאליציי, וואס האט אבסערווירט די בעוועגונגען פון די סטו־דענטען. צו די פערזאמעלטע סטודענ־טען האבען גערעדט אייניגע רעדנער, וועלכע האבען ערקלערט וועגען דער צו־ריקגעצויגענער ערלויבניש און זיך גע־ווענדעט מיט אן אפעל צו די פערזא־מעלטע זיך צו פערהאלטען רוהיג. די פערזאמעלטע זענען זיך רוהיג פונאנ־דערגעגאנגען.

זיימעט וועט זיך בעמיהען וואס פריהער צו ליקווידירען דעם שטרייק.

היינט פריה זענען אויף פערשידענע ערטער פארגעקומען פאלען פון שלאגען יודען אויף די גאסען. אזוי זענען אי־ניגע יודען אפגעשטעלט געווארען דורך סטודענטען, בעת זיי זענען געגאנגען פון דאווענען מיט די טליתים. מען האט זיי אראפגעריסען די שטריימלעך און די היטלער פון די קעפ און געשלאגען. אין אלגעמיין לאזט זיך אבער מערקען, אז די לאגע האט זיך בעדייטענד פערבעס־סערט. וועגען ערנסטע צוזאמענשטויס־סען האט מען א גאנצען היינט נישט גע־הערט. בלויז אויף אייניגע ערטער האָ־בען פוילישע סטודענטען געשלאגען זייערע יודישע חברים. עס ווייזט אוי ס, אז די ענערגישע אינסטרוקציעס און שטרענגע פעראָרדנונגען פון אינערן־מי־ניסטער סקלאדקאווסקי און סטאראס־טא קלאמיז האבען געהאט די געוואונש־טע פעולה און געווירקט אויף די צו־היצטע געמיטער פון די ענדעקישע סטו־דענטען. דער מיטינג, וואס האט היינט געזאלט פארקומען אין אוניווערזיטעט איז נישט דערלאזט געווארען.

דער היינטיגער ענדעקישער „קוריער פאראנני" איז ווייטער ארויס מיט אר־טיקלען, וואס זענען געווען עלול צו דערפיהרען צו ווייטערע עקסצעסען. ער איז גלייך קאנפיסקירט געווארען.

די פאליציי האט קאנפיסקירט די פראווינץ־אויסגאבע פון לעמבערגער „מארגען".

אין פאליטעכניקום איז פארגעקומען א מיטינג פון סטודענטען, וואס איז דורך דער פאליציי נישט בעשטערט גע־ווארען ווייל די פערזאמעלטע האבען זיך פערהאלטען רוהיג.

דער נעכטיגער סטודענטען־מיטינג אין ווארשא אדורך רוהיג.

ווארשא (טעלעפ.) אויף היינט 12 בייטאג איז געווען צונויפגערופען אין הויף פון אוניווערזיטעט א מיטינג פון די ענדעקישע סטודענטען־קארפאראַ־ציעס, אויף וועלכען עס האט געזאלט אנגענומען ווערען א רעזאלוציע צו סאָ־

דער נעכטיגער טאג אין לעמבערג

לעמבערג (טעלעפ.) די לעצטע נאכט איז אדורך רוהיג. די שטימונג אין שטאט איז אבער ווייטער א זעהר נערוועזע. די יודישע בעפעלקערונג מיידט אוים זיך צו ווייזען אין גאס. די עפענטליכע לאקאלען זענען האלב לע־דיג. אויף די גאסען געפינען זיך פער־שטארקטע פאליציי־פאטרולען.

דער שטרייק אויף די אוניווערזיטע־טען דויערט ווייטער. עס לאזט זיך מער־קען, אז די שטימונג פון די ענדעקישע סטודענטען־קרייזען האט זיך אויך אי־בערגעטראגען אויף א טייל פון די פראָ־פעסארען. מען זעהט דאס דערפון, וואס זיי האלטען זיך אפ פון קומען אויף די לעקציעס.

דער רעקטאר נערסטען פון לעמבער־גער אוניווערזיטעט האט ערקלערט פאר א דעלעגאציע פון יודישע סטודענ־טען, אז דער סענאט פון די אוניווער־

פון דער ספארט־וועלט

דער נעכטיגער „קדימה"־יובילעאום

צוליב דעם 5־יאהריגען „קדימה"־יו־בילעאום איז אויף דעם ד. א. ק.־פלאץ פארגעקומען א ספארט־אימפרעזע מיט א גרויס פראגראם. די רעזולטאטען זע־נען געווען פאלגענדע:

„קדימה" — „טור" 0:0

„קדימה" (קיביצער) — „הכח" (קיביצער) 1:1

„קדימה" I — „הכח" I 1:1

קארב־באל: „קדימה" — „הכח" 9:16

3 קלאס מייסטערשאפט.

„שטערן" — „פויבעשטימע" 0:1

מאקדאנאלד געשאפען דעם נייעם ענגלישען קאבינעט

טראצקי בעט דעם נייעם ענגלישען פרעמיער אריינלאזען איהם קיין ענגלאנד

דער צוזאמענשטעל פון מאקדאנאלד'ס־רעגירונג.

הענדערסאן — ענגלישער אויסערן־מיניסטער.

לאנדאן, (סס.) נעכטען איז פערעפענטליכט געווארען דער צוזאמענשטעל פון דער נייער רעגירונג, וועלכע ענטהאלט פאלגענדע נעמען: ראמזיי מאקדאנאלד — פרעמיער און ערשטער לארד פון די פינאנסען, פיליפ סנאודען — פינאנץ־מיניסטער, ארטור הענדערסאן — שטאטס־סעקרעטאר פאר אויסערן־ענינים, י. ה. טאמאס — לארד פון געהיימען סטעמפעל, סידניי וועב — שטאטס־סעקרעטאר פאר די קאלאָניעס און דאָמיניעס, לארד פארמור — פרעזידענט פון געהיימען ראט, זער סאנקיי — לארד קאנצלער, קלענס — שטאטס־טעקרעטאר פאר אינערן־ענינים, וועזשוואוד בען — שטאטס־סעקרעטאר פאר אינדיען, שאו — שטאטס־סעקרעטאר פאר קריגס־ענינים, לארד טאמסאן — שטאט־סעקרעטאר פאר'ן לופט־פלאט, גרינוואוד — געזונדהייטס־מיניסטער, פרוי בינדפעלד — ארבייטס־מיניסטער, גיוטאן — לאנדווירטשאפטס־מיניסטער, גראהאם — האנדעלס־מיניסטער, סער טרע־וועלאן — בילדונגס־מיניסטער.

טאמאס וועט זיך פערנעהמען הויפטזעכליך מיט'ן ארבייטסלאזען־פראבלעם.

א פיהרער פון די ליבעראלען אריינגעטרעטען אין דער לייבור־פארטיי.

לאנדאן, (סס.) דא האט ארויסגערופען א סענסאציע די ידיעה, אז דער בעריהמטער אדוואקאט זשאוויט, איינער פון די אנפיהרער פון די ליבעראלען איז איבערגעגאנגען צו דער לייבור־פארטיי. אדוואקאט זשאוויט האט צוגעשיקט א בריף צו דער פארטיי־לייטונג פון די ליבעראלען, אז ער טרעט ארויס פון דער פארטיי, גלייכצייטיג האט ער צוגעשיקט א בריף צו דער לייבור־פארטיי, אז ער טרעט אריין אלס מיטגליד. די לייטונג פון דער לייבור־פארטיי האט וועגען דעם אפגע־האלטען א זיצונג און בעשלאסען צו בעשטימען דעם אדוו. זשאוויט אלס גענעראל־פראקוראר פון ענגלאנד.

היינט זעהען מיר זיך אלע אין „העלענאוו"

אויף דער גארטען־פערוויילונג פון „לינת החולים"

היינט, זונטאג, קומט פאר אין „העלענאוו" א גראנדיעזער גארטען־פעסט, וואס איז ארגאניזירט דורך דער געזעל־שאפט „לינת החולים", וועלכע איז בע־קאנט און בעליבט צווישען דער גאנצער לאדזער יודישער בעפעלקערונג צו איהרע וויכטיגע לייסטונגען לטובת אר־מע קראנקע, וועלכע ווערען געהיילט דורך די דאקטוירים פון „לינת החולים" וועלכע נעניסען פון אומזיסטע מעדיצי־נען פון דער אפטייק פון „לינת החולים" און גענוסען פון מורים פון דער זעלבער געזעלשאפט א. אז. וו.

„לינת החולים" גניסט זיך ג... איבריגענס און רעקלאמעס. איהר ... פונקציע איז א שם־דבר. דעריבער ... צו האפען, אז דאס יודישע לאדז ... ארויסווייזען די פולע אנערקענונג ... דאזיגער סימפאטישער אונסטיטו... און צאהלרייך בעזוכען דעם היינט... גארטען־פעסט, וואס זיינע איינקונפ... דארפען פערפעסטיגען איהר ... מענץ.

טראצקי בעט א וויזע ביים ענגלי־שען פרעמיער.

קאנסטאנטינאפאל 8, יוני (ספעציעל) טראצקי האט זיך געווענדעט מיט א ביטע צום נייעם ענגלישען פרעמיער מאקדאנאלד וועגען ערטיילען איהם א וויזע אויף אריינצוקומען קיין ענגלאנד.

א קאנפערענץ פון קאמפאזיטארען און אויטארען

אין מאדריד קומט איצט פאר אן אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ פון קאמפאזיטארען. אלס פארזיצענדער איז אויסגעקליבען גע־ווארען דער דייטשער שרייבער לודוויג פולדא.

יוזעף היידען

די טעג איז געווארען הונדערט יאהר, ווי עס איז געשטארבען דער בעריהמטער קאמפאזיטאר יו־זעף היידען.

שוין אונטערגעשריבען דעם אפמאך

וועגען די דייטשע רעפאראציע־חובות,

פאריז, (סס.) נעכטען איז אפיציעל אונטערגעשריבען געווארען דער אפ־מאך וועגען די דייטשע רעפאראציע־חובות. אלע דעלעגאציעס האבען אונטער־שריבען דעם אפמאך.

נאכ'ן פייערליכען אקט האט דער פארזיצענדער פון דער זאכקענער־קאנפע־רענץ אווען יאנג געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט גראטולירט אלע דעלעגאטען פאר דעם דערגרייכטען הסכם. דערמיט איז די זאכקענער־קאנפערענץ געשלאסען געווארען.

פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסט. ארגאניזאציע.

היינט, זונטאג, 8.30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א פארלעזונג פון ד"ר י. קאנטארשטשיק (בערלין) אויף די טע־מא: „ענטארטונג און ווידערגעבורט" (גלות און ארץ ישראל).

טעאטער און מוזיק

דער ערשטער אויפטריט פון וויערא קאניעווסקא

נעכטען אווענד איז פארגעקומען אין יודישען טעאטער דער ערשטער אויפ־טריט פון וויערא קאניעווסקא אין שטיק בערג'ס „חנ'דעל".

וויערא קאניעווסקא איז א זעהר גוטע סובּרעטין און אין „חנ'דעל" האט זי געהאט א גרויסען ערפאלג. אויך פויל ברייטמאן און מאקס ברין האבען שטארק אויסגענומען.

היינט ווערט דער „חנ'דעל" געשפילט צום צווייטען מאל.

די לעצטע פארשטעלונגען פון די מאסקווער קינסטלער

דאס מאסקווער קינסטלערישע טעא־טער האט פרייטאג געגעבען די פאר־לעצטע פרעמיערע — גראף טאלסטאי'ס „די מאכט פון פינסטערניש". דער ספעקטאקל איז ווידער געווען א גרוי־סער קינסטלערישער ערפאלג. די בעגייס־טערטע צושויער האבען לאנג און וואַ־רים אפלאדירט די אנטיילנעמער, צווי־שען וועלכע עס האבען זיך בעזונדערס אויסגעצייכענט קריזשאנאווסקאיא, טאַ־קארסקא, גרעטש, וורובאוו, אסלאנאוו און פאוולענקא.

היינט ווערען געגעבען צוויי פון די ערפאלגרייכסטע פיעסען: בייטאג נאָ־גאל'ס גלענצענדע קאמעדיע „זשעניט־בא", און אווענד — די ברידער קאַראַ־מאזאוו" פון דאסטאיעווסקי.

מארגען אווענד קומט פאר די געזעג־נונגס־פארשטעלונג. געשפילט ווערט „דער לעבעדיגער מת" פון טאלסטאי.

הרב
הערצל האַרצשטאַרק
וואוינט איצט
פאַנסקאַ (זשעראמסקיעגא) 3.

פאליציי דערדריקט די ווייטערדיגע ארויסטריטען פון די סטודענטען אין לעמבערג

איינציגע צעהנדליגע פערוואונדעטע. — מיניסטער סקלאדקאווסקי אין לעמבערג. —

אפיציעלער קאמוניקאט פון אינערן-מיניסטעריום וועגען די לעמבערגער געשעהענישען

שטעלט פעסט, אז „עס קען זיין רייד ניט זיין וועגען א בעוואוסטזיניגען ווילען מצד דער יודישער יוגענד צו פראוואצירען די קאטוילישע פראצעסיע".

ענדעקישע סטודענטען אין ווארשא, קראקא, פויזען און ווילנא סאלידאריזירן זיך מיט די לעמבערגער כוליגאנעס

אין ווילנא שיער נישט געקומען צו אנטי-יודישע עקסצעסען

מינ. סקלאדקאווסקי אין לעמבערג

„די רעגירונג וועט נישט אפטרעטען צוליב'ן טעראר" — ערקלערט מינ. סקלאדקאווסקי.

לעמבערג (טעלעפאניש) היינט פריטאג 1 א זייגער איז אהער אנגעקומען פון ווארשא מיט אן'עראפלאן דער אינערן-מיניסטער סקלאדקאווסקי. מינ. סקלאדקאווסקי איז פערפאהרען אין דער געביידע פון דער וואיעוואדזמווא, וואו דער וואיעוואדא האט תיכף צונויפגערופען א קאנפערענץ פון די פארשטעהער פון דער גאנצער אדמיניסטראציווער מאכט און די רעקטארען פון די הויכשולען. אין דער קאנפערענץ האבען זיך אויך בעטייליגט די פראקוראטארען און די ריכטער.

נאכ'ן רעפעראט פון סטאראסטא קלאין וועגען די געשעהענישען אין לעמבערג און וועגען דער איצטיגער לאגע, האט מיניסטער סקלאדקאווסקי ערקלערט די רעקטארען, אז די רעגירונג וועט נישט אפטרעטען צוליב'ן טעראר פון די סטודענטען, און ער וועט דערשטיקען באלד און אנהויב יעדען פרוב צו שטערען די עפענטליכע רוה.

נאכדעם איז פארגעקומען א פערטרויליכע קאנפערענץ בעים לייטער פון זיכערהייטס-אמט ה' ראגאווסקי, אויף וועלכער מינ. סקלאדקאווסקי האט איינבערגעגעבען גענויע אינסטרוקציעס בנוגע דער ווייטערדיגער טאקטיק אין פאל, ווען די עקסצעסען וועלען זיך איבער'חזר'ן. 4 נאכמיטאג איז מיניסטער סקלאדקאווסקי צוריק אפגעפלויגען קיין ווארשא.

אפיציעלער קאמוניקאט פון אינערן-מיניסטער וועגען די לעמבערגער געשעהענישען.

ווארשא (טעלעפאניש) דאס אינערן-מיניסטעריום האט פערעפענטליכט פאלגענדען קאמוניקאט: די מיניסטער סקלאדקאווסקי איז געכטען נאכמיטאג געווען אין לעמבערג, כדי פעסטצושטעלען אויפ'ן ארט דעם פערלויף פון די לעמבערגער געשעהענישען. דער מיניסטער האט פעסטגעשטעלט, אז מ'האט אויסגעהערט 42 עדות, וואס האבען גענומען אנ'אנטייל אדער האבען בייגעוואוינט די פראצעסיע פון „באזשע ציאלא", וואס איז פארגעקומען דעם 2. יוני. דער רעזולטאט פון די בוין-אונטערזוכונגען, רופט ארויס די איבערצייגונג, אז וועגען א בעוואוסטזיניגען ווילען מצד די יודישע שילערינס צו פראוואצירען אויף א וועלכען עס איז אופן די רעליגיעזע געפיהלען, קען קיין רייד נישט זיין. דער ה' מיניסטער האט קאנסטאטירט, אז די רעאקציע אויף דער פערהאלטונג מצד די שילערינס איז ערשט געקומען דעם צווייטען טאג און אווענד. א בעדייטענדע גרופע פון דער אקאדעמישער יוגענד האט זיך פערזאמעלט, און אוועדער די פאליציי האט בעוויזען צו אינטערווענירען, האט די גרופע זיך אריינגעריסען אין דער געביידע פון דער רעדאקציע „כווילא" און דעמאלירט די איינריכטונגען פון דער רעדאקציע, אנמאכענדיג גאנץ בעדייטענדע היזקות.

א גרעסערע גרופע פון דער אקאדעמישער יוגענד האט זיך אוועקגעלאזט אין דער ריכטונג פון דער לעגיאנען גאס און קאפערניק גאס, וואו די גרופע איז צוטריבען געווארען. אנדערע גרופען פון דער אקאדעמישער יוגענד זענען אלוועק אין דער ריכטונג פון דער זיגמונטאווסקא גאס און זיך אריינגעריסען אין דער געביידע פון יודישען גימנאזיום. צושטערענדיג די איינארדנונג. אנאפטיילונג פון דער פאליציי האט צוטריבען די פערזאמעלטע אקאדעמישע יוגענד, וואס האט זיך געפונען אין גאס ארעסטירענדיג אין דער געביידע פון גימנאזיום 27 פערזאן אונטער'ן פארוואורף פון עפענטליכער געוואלד. אין איינציגע צעהנדליגע מינוט שפעטער האט אנ'אנדער גרופע פון דער אקאדעמישער יוגענד דעמאלירט דאס יודישע אקאדעמישע הויז אויף שוו. מארקא גאס.

אין דער דרוקערייע פון דער „כווילא" האט מען פערניכטעט 2 לינאטיפען, און אויך די איינארדנונג פון דער רעדאקציע און זעצערייע. אין יודישען גימנאזיום אויף זיגמונטאווסקא גאס האט מען צושטערט די ביבליאטעק, בילדער און שול-מכשירים. אין אקאדעמישען-הויז האט מען צושטערט די אינערליכע איינריכטונג. די דאזיגע געשעהענישען האבען געצוואונגען די אדמיניסטראטיווע מאכט אדורכצופיהרען א רייה ארעסטען. די ארעסטירטע אקאדעמיקער זענען איבערגעגעבען געווארען אין רשות פון דער געריכטס-מאכט, וועלכע האט בעפרייט 4 פערזאן. 28 פערזאן זענען פערהאלטען געווארען ביי דער אויספארשונג. זיי ווערען אנגעקלאגט פאר עובר זיין אויף די ארטיקלען 83 און 85 פון שטראף-געזעץ. דער ה' מיניסטער האט פעראָרדענט נישט צו דערלאזען באיין אופן צו ווייטערדיגע עקסצעסען, און אלע פרובען זאלען באלד און אנהויב דערשטיקט ווערען מיט דער גאנצער ריקזיכטלאזיגקייט.

ענדעקישע סטודענטען ווילען רעדען מיט'ן מינ. סקלאדקאווסקי.

לעמבערג. (טעלעפאניש) ווען די ענדעקישע סטודענטען האבען זיך דערוואוסט, אז מינ. סקלאדקאווסקי איז אין לעמבערג, האבען זיי אויף דער גיך פארמירט א צוג, וואס האט זיך געלאזט געהן אין דער ריכטונג פון דער וואיעוואדזטווא. אין צוג האבען זיך בעטייליגט בערך 2 טויזענד סטודענטען. די מאניפעסטאנטען האבען ארומגערינגעלט די געביידע פון דער וואיעוואדזטווא און ארויסגעשיקט א דעלעגאציע, וועלכע האט געוואלט איבערגעבען דעם אינערן-מיניסטער זייערע פאדערונגען. דער פערטרעטער פון נאטשעלניק פון זיכערהייטס-אמט האט אויפגענומען די דעלעגאציע און איהר ערקלערט, אז מינ. סקלאדקאווסקי איז שוין אפגעפאהרען קיין ווארשא.

געריכט בעשלאסען צו האלטען אלע ארעסטירטע אין תפיסה.

לעמבערג. (ספ.) דאס געריכט האט היינט בעטראכט די פערשידענע ווענדונגען פון די אקאדעמישע פעראיינען וועגען בעפרייען די ארעסטירטע. נאך א לענגערער בעראטונג איז בעשלאסען געווארען צו האלטען ווייטער אין ארעסט 28 ארעסטירטע. 4 סטודענטען זענען בעפרייט געווארען.

דער אקאדעמישער סענאט דראהט מיט פערשליסען די הויכשולען.

לעמבערג. (ספ.) אויף א זיצונג פון אקאדעמישען סענאט, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט דריי רעקטארען, איז בעשלאסען געווארען אויפצופאדערן די שטרייקענדע סטודענטען איבערצורייסען דעם שטרייק.

ווען דער אפעל פון סענאט וועט נישט האבען קיין ווירקונג, וועלען אלע הויכשולען געשלאסען ווערען, און די סטודענטען וועלען פערלירען א שול-יאהר.

לעמבערג. (ספ.) דער אלגעמיינער שטרייק אין די הויכשולען דויערט ווייטער. די ענדעקישע סטודענטען האבען בעזעצט אלע איינגענג פון אוניווערזיטעט, פאליטעכניקום און אנדערע הויכשולען, נישט אריינלאזענדיג קיינעם אינעווייניג. די יודישע און אוקראאינישע סטודענטען האט מען נישט אריינגעלאזט אפילו צו די עקזאמענס. צוויישען די פראפעסארען און די סטודענטען איז געקומען צו שארפע קאנפליקטען, מחמת א טייל פראפעסארען האבען די סטודענטען נישט געוואלט ארייגלאזען אין די הויכשולען.

בלוטיגע קאמפען צווישען קארפאראנטען און פאליציי.

לעמבערג (טעלעפאניש) די שטולקייט, וואס האט געהערשט פארמיטאג, איז געווען א שטילקייט פאר א שטורם.

5 נאכמיטאג איז פארגעקומען א גרויסע רעליגיעזע פראצעסיע פאר דער יעזואיטען-קירכע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט ארום 3 טויזענד קארפאראנטען. אין דער שפיץ פון צוג זענען געגאנגען סטודענטקעס. נאך דער פראצעסיע האט די דעמאנסטראציע פון די קארפאראנטען זיך צוטיילט אין צוויי גרופען צו 15 הונדערט פערזאן.

איין גרופע איז אוועק אין דער ריכטונג פון פלאץ פון די מזרח-יריד'ן. אויפ'ן וועג האבען די דעמאנסטראנטען געווארפען אנטי-מלוכה'שע לאזונגען.

אויפ'ן דאמבראווסקי-פלאץ האבען איינציגע קארפאראנטען זיך געווארפען אויף א פאליציאנט און איהם צושלאגען ביז בלוט.

אויפ'ן ארט זענען באלד אנגעקומען גרעסערע אפטיילונגען פון רייטער און פוס-פאליציי, וועלכע האבען שארושירט אויף די דעמאנסטראנטען. דערויף האבען די קארפאראנטען געענטפערט מיט א האגעל פון שטיינער. עס איז געקומען צו א געוואלדיגען צוזאמענשטויס. ביי דער בעפעלקערונג, וואס וואוינט אויפ'ן דאמבראווסקי פלאץ איז ענטשטאנען א געוואלדיגע פאניק. א שעה צייט האבען די קארפאראנטען געשטעלט א ווידערשטאנד דער פאליציי. צוויי פאליציאנטען זענען פערוואונדעט געווארען: 5 פון שטיינער און איין פאליציאנט האט בעקומען א שווערע וואונד פון א מעסער. דער געהילפס-קאמיסאר שודלאווסקי איז פערוואונדעט געווארען אין פוס.

מצד די קארפאראנטען זענען פארהאן איינציגע צעהנדליגע פערוואונדעטע.

די טראנספארענטען, וועלכע זענען געווען געווענדעט געגען דער רעגירונג, האט די פאליציי צוגענומען ביי די דעמאנסטראנטען און זיי איבערגעפיהרט אין קאמיסאריאט. 20 פערזאן זענען ארעסטירט געווארען.

—0—

בלוטיגע קאמפען אויף מאריאצקי-פלאץ.

צעהנדליגער פערוואונדעטע און ארעסטירטע.

לעמבערג (טעלעפאניש) בעת אויפ'ן דאמבראווסקי פלאץ האט די פאליציי נאך א שעה'דיגען קאמף צוטריבען איין גרופע דעמאנסטראנטען, האט די צווייטע גרופע, וואס האט געצעהלט 15 הונדערט מאן זיך געלאזט וואוילגעהן אויפ'ן מאריאצקי-פלאץ.

עס זענען געווארפען געווארען שארפע לאזונגען געגען סטאראסטע קלאין, און דער המון האט זיך געווארפען אויף די שויי-פענסטער פון די געשעפטען. מיט שטיינער און שטעקענס האט מען גענומען אויסהאקען די שויבען פון די שויי-פענסטער און געשעפטען.

אויפ'ן מאריאצקי-פלאץ זענען תיכף אנגעקומען גרעסערע פאליציי-אפטיילונגען מיט'ן אובער-קאמיסאר קאזאקיעוויטש און פערטרעטער פון סטאראסטא נאוואקאווסקי בראש.

די דעמאנסטראנטען האט צוגעשיקט א דעלעגאציע צום פערטרעטער פון סטאראסטא, וועלכע האט ערקלערט, אז אויב מ'וועט צוריקציהען די פאליציי פון פלאץ, וועט די דעמאנסטראציע אויפגעלעזט ווערען.

דער פערטרעטער פון סטאראסטא האט דערויף מסכים געווען, און צוריק געצויגען די פאליציי און ווייטען-גאסען.

אבער אין דעם מאמענט האט מען געהערט געשרייען און אויסרופען געגען דער רעגירונג. באלד דערויף האבען זיך גענומען שיטען שטיינער אין דער ריכטונג, וואו עס האט זיך געפונען דער פערטרעטער פון סטאראסטא.

עס איז גלייך געגעבען געווארען א בעפעהל, און פון אלע זייטען איז אנגעקומען פאליציי. די דעמאנסטראנטען האבען געשטעלט א ווידערשטאנד. 5 פאליציאנטען זענען פערוואונדעט געווארען. מצד די קארפאראנטען זענען פארהאן איינציגע צעהנדליגע פערוואונדעטע. א גרעסערע גרופע דעמאנסטראנטען איז ארעסטירט געווארען.

בעאונרוהיגונג צווישען דער יוד. בעפעלקערונג.

לעמבערג. (טעלעפאניש) צווישען דער יודישער בעפעלקערונג הערשט ווייטער א שטארקע בעאונרוהיגונג. בעת דער מאניפעסטאציע פון די סטודענטען פאר דער געביידע פון דער וואיעוואדזטווא האט מען נישט געזעהען אין גאס קיין איין יוד. אלע יודישע געוועלבער זענען געווען פערמאכט.

פערוואונדעט צוויי יודישע סטודענטען.

איין יודישער סטודענט. וועלכער האט געדארפט אפהאלטען אנ'עקזאמען, האט געוואלט זיך אריינבעקומען אין דער געביידע פון אוניווערזיטעט. די ענדעקישע סטודענטען האבען זיך געווארפען אויפ'ן יודישען סטודענט מיט גומענע שטעקענס און איהם אזוי פערוואונדעט, אז מ'האט געמוזט איהם אפפיהרען אין א שוועדען צושטאנד אין שפיטאל.

אויפ'ן סמאלקי-פלאץ זענען כוליגאנעס בעפאלען א יודישען סטודענט און איהם גענומען מערדערליך שלאגען. מ'האט דעם סטודענט אנידערגעווארפען אויף דער ערד, און די כוליגאנעס האבען איהם געטרעטען און געשטויסען מיט די פיס. אויף זיינע פערצווייפעלטע געשרייען איז אנגעקומען פאליציי, וועלכע האט צוויי פון די שלעגער ארעסטירט.

די עקסצעסען זענען געווען ארגאניזירט.

לעמבערג (טעלעפאניש) די פאליציי האט אדורכגעפיהרט א צווייטע רעוויזיע ביי די פיהרער פון די ענדעקעס, בעת וועלכער עס איז געפונען געווארען א סך מאטעריאל, וואס בעווייזט אז די עקסצעסען זענען ארגאניזירט געווארען און מ'האט געפלאנט דערמיט צו פיהרען אנ'אקציע געגען דער רעגירונג.

—0—

אויפרוף פון די רעקטארען פון די ווארשאווער הויכשולען.

ווארשא (טעלעפאניש) די רעקטארען פון די הויכשולען אין ווארשא האבען ארויסגעגעבען אנ'אויפרוף צו דער אקאדעמישער יוגענד, אין וועלכען די אקאדעמיקער ווערען גערופען צו פערהאלטען זיך רוהיג.

אקאדעמישע יוגענד אין ווארשא געגען די לעמבערגער כוליגאנעס.

ווארשא (טעלעפאניש) די דעמאקראטישע אקאדעמישע יוגענד אין ווארשא האט ארויסגעלאזען א שאַרפען אויפרוף געגען די מעשים אין לעמבערג. דעם אויפרוף שטעמפעלט די כוליגאנישע מעשים פון די ענדעקישע סטודענטען.

ענדעקישע סטודענטען אין ווארשא, קראקא, פויזען און ווילנא

סאלידאריזירען זיך מיט די לעמבערגער כוליגאנעס.

די ענדעקישע סטודענטען אין ווארשא, קראקא, פויזען און ווילנא האבען ארויסגעלאזען אויפרופען, אין וועלכע זיי ערקלערען, אז זיי סאלידאריזירען זיך מיט זייערע קאלעגען פון לעמבערג.

אין קראקא, און אין פויזען און ווילנא זענען איינגעארדענט געווארען מיטינגען, אויף וועלכע עס זענען אנגענומען געווארען אנטיסעמיטישע רעזאלוציעס.

אין ווילנא איז שיער נישט געקומען צו אנטי-יודישע עקסצעסען. נאר א דאנק דער פאליציי איז דערצו נישט דערגאנגען.

הונגער-שטרייק פון די ארעסטירטע כוליגאנעס

לעמבערג. (ספ.) די ארעסטירטע ענדעקישע כוליגאנעס האבען דאנערשטאג פראקלאמירט א הונגער-שטרייק. ראס עסען, וואס מ'האט זיי גענעבען אין תפיסה, האבען זיי נישט געוואלט אננעמען. אבער ווען זיי האבען בעקומען א גוטען מיטאג, וועלכען עס האט זיי צוגעשיקט דער ענדעקישער קאמיטעט, האבען זיי נישט געקאנט בייטשטעהן דעם נסיון, און זיך געכאפט צום עסען חוץ די דריישערוקען.

הכנות צו דער היינטיגער פערזאמלונג פון די כוליגאנעס.

לעמבערג. (ספ.) עס האבען זיך בעוויזען אויף די הייגע מויערען גרויסע אפישען פון דער „קאטוילישער ליגע", וועלכע רופט די „גלויביגע בעפעלקערונג" אויף זונטאג צו א פערזאמלונג אין זאל פון „דאס קאטאליצקי" (קליינעם טעאטער), כדי צו פראטעסטירען געגען די „געשעהענישען" אין יודישען גימנאזיום.

לעמבערג. (ספ.) ווי מיר הערען געוואויר פון זיכערע קוועלען, האט מען אויף דער היינטיגער קאנפערענץ אין דער וואיעוואדזטווא אויך בעטראכט די פראגע וועגען ערלויבען איינצוארדנען די פערזאמלונג. עס איז בעשלאסען געווארען צו פערבויטען, אז די פערזאמלונג פון דער „קאטוילישער ליגע" זאל ווערען אפגעהאלטען און „דאס קאטאליצקי", ווייל ער געפינט זיך נעבען בנין פון יודישען גימנאזיום. עס איז אבער א גרויסער ספק, צי די פאליציי וועט בכלל ערלויבען איינצוארדנען די פערזאמלונג.

פערהער פון שילערינס אין יוד. גימנאזיום.

לעמבערג. (ספ.) היינט אין דער פריה זענען אין דעם יודישען גימנאזיום אויף זיגמונטאווסקא גאס געקומען צוויי פארשטעהער פון געריכט און אנגעהויבען די אויספארשונג צווישען די שילערינס פון דער 5-טער און 6-טער קלאס פון יודישען גימנאזיום.

דער פערהער האט געדויערט העכער 4 שעה. מען האט פערהערט 20 שילערינס.

נאך דער אויספארשונג האבען די געריכטס-בעאמטע געפאדערט די אדרעסען פון די לעהרער און בעאמטע פון יודישען שול-פעראיין, וועלכע זיי האבען בעקומען.

לעמבערג. (ספ.) ווי מען גיט אייבער, האט זיך דער יודישער שול-פעראיין אנגעשלאסען אלס פריוואט-קלעגער אין דער קלאגע געגען די כוליגאנעס.

מארגען הויבען זיך אן די לימודים אין די יודישע שולען.

לעמבערג. (ספ.) ווי מיר ווערען געוואויר, ווערען שוין געמאכט אלע הכנות ווי אמפריהסטען צו קאנען אנהויבען דעם נארמאלען לימוד אין די יודישע שולען.

מען רעכענט, אז שוין מאנטאג זאל זיך שוין אנהויבען דער נארמאלער לימוד אין יודישען גימנאזיום.

גרויסע זאמעל-אקציע לטובת די צושטערטע יודישע אינסטיטוציעס אין לעמבערג.

לעמבערג. (ספ.) דער „מארגען" האט פראקלאמירט א זאמעל-אקציע לטובת די צושטערטע יודישע שולען. אינ'ם אויפרוף פון „מארגען" לייענען מיר: „מיר טארען נישט דערלאזען, אז אונזערע שונאים זאלען טריומפירען, אז זיי האבען אונז צובראכען.

אונזער גרויסע אקציע אויפצובויען די חורבות וועט זיין דער בעסטער בעוויז, אז קיין שום מאכט אין דער וועלט איז נישט בכח אונז צוצוברעכען. זאל יעדער געבען וויפיל ער קאן, לויט זיינע מעגליכקייטען. אבער קיינער טאר נישט פעהלען.

אויפ'ן רוף פון „מארגען" האבען זיך אפגערופען הונדערטער יודען פון גאנץ גאליציען, וועלכע שיקען צו זייערע שפענדען צוריק אויפצושטעלען די יודישע אינסטיטוציעס, וואס זענען צושטערט געווארען דורך די כוליגאנעס.

די ברידער גימפעל גיבען א קאנצערט לטובת די געליטענע יודישע אינסטיטוציעס אין לעמבערג

לעמבערג. (ספ.) אין די נאהענטסטע טעג וועט דא פארקומען א קאנצערט פון די בערוהמטע יודישע מוזיקער בראניסלאוו און קארל גימפעל. די הכנסה פון קאנצערט געהט לטובת די יודישע אינסטיטוציעס, וואס זענען דעמאלירט געווארען דורך די ענדעקישע כוליגאנעס.

קאנפיסקירט די ענדעקישע א. ב. צ.

ווארשא (טעלעפאניש) דאס ענדעקישע גאסען-בלעטעל „א.ב.צ." איז קאנפיסקירט געווארען צוליב די פאלשע בעריכטען פון לעמבערג.

עס איז אויך קאנפיסקירט געווארען דער אויפרוף פון אקאדעמישען הילפס-קאמיטעט.

ווען איהר נעהמט איבער די גאז,

רוסט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'איינגער סאליסע, אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

לאדזער טאגעבלאט

ד ר רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.
יישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די ענטפלויזטע אינטריגע
בעת דער לעמבערגער אוואנטורע

אין דער טרויעריגער לעמבערגער עפאפעע איז כדאי צו בעטראכטען נאך איין פרט.

כ'איז שוין איצט פעסטגעשטעלט, אז די יודישע קינדערלעך זענען דא גאט די נשמה שולדיג. אבער סוף כל סוף איז דאך דער קאנפליקט ענטשטאנען אויפ'ן באדען פון חילול-השם. דערמאנען מיר זיך, אז דער דאזיגער, קאנפליקט, און אלע זיינע שאטירונגען איז א היסטארישער און שוין אזוי אלט, כמעט ווי לאנג די קריסטליכע סעקטע איז געבוירען געווארען אויפ'ן שוים פון יודענטום.

האבען מיר, יודען געוואוסט, אז דאס זענען אלץ בלבולים, אז יודען נוצען נים אויף פסח קיין קריסטליך בלוט, אז יודען גנב'ענען נים און די קלויסטערים קיין הייליג ברויט, אז יודען ווארפען נים קיין בלאטע און קאטוילישע פראצעסיעס, לסוף, דער עיקר. אז יודען זענען אפילו נים שולדיג אונ'ם „ערשטען המא". אין קרייציגען יעזוס'ן, ווייל זיי האבען אין יענער צייט קיין דעה נישט געהאט.

דאס אלץ האבען מיר געוואוסט, מיר האבען אבער נים געוואוסט, ווי ס'האלט מים'ן צווייטען צד, מים די קריסטען.

לייענענדיג די פינסטערע בלעטער פון דער געשיכטע, ווי אזוי מ'האט אינז כסדר געפייניגט און געמארדעוועט פאר די נים בעגאנגענע זינד, האבען מיר געמיינט, אז דער צווייטער צד גלייבט באמת אין אונזער שולד. אז אין יענער העלפט איז דער קאנפליקט אנ'אויפריכטיגער און מיר האבען אין דער שטיל מצדיק הדין געווען.

„א פרעמדע נשמה איז א פינסטערע קעלער", בפרט נאך די נשמה פון א פרעמדע ראַציע, — אזוי האבען מיר געטראכט. וואס קענען מיר העלפען, אז מענשען לעבען אין אנ'אנדער קולטור און האבען נים קיין אהנונג וועגען דער קולטור און מאראל פון זייערע שכנים. איז רעכט, דעריבער, צו גלויבען אויף אונז כל דבר אסור.

און אזוי איז דאך דער קאנפליקט א בעגרינדעטער. אמת, ער שטעהט בלויז אויף איין פוס, אויפ'ן פיס פון פאלשער איינגלויבעניש, אבער ביים איינגעגלויבטען איז עס דאך א ביטערער ערנסט!

די לעמבערגער מעשה, וועלכע איז זעהר שטארק ענליך צו די מיטעלאלטערליכע געשיכטעס, האט אבער אויפגעדעקט דעם שלייער; זי האט אפגעריסען די קוליסען און מיר האבען דערזעהן די נאקעטע אינסצעניזאציע פון אלע אזוינע כלומר'שטע קאנפליקטען.

די לעמבערגער אקאדעמישע בוליגאנעס וואלטען אודאי געווען גליקליך, ווען מיט זיי וואלטען זיך מיטגעשלעפט פון המון א פאר צעהנדליג סטאטיסטען. כדי צו געבען דער אוואנטורע א פנים פון אויסגעפאסענעם „פאלקס-צארן". אבער זיי, די אקטיארען, זענען געבליבען אליין אויף דער סצענע און זענען ענטפלעקט געווארען און זייער גאנצער נעבעכדיגקייט.

ווען די צארישע מאכט האט ארגאניזירט דעם פאגראם און קישינעוו האט זיך די מאסע מיטגעשלעפט, און מען האט געקענט צוטראכטען א מעשה מיט א מחלוקת צווישען יודען און קריסטען ביי א קארוסעל. און טרויעריגען ביאליסטאקער פאגראם, ארגאניזירט דורך דער צארישער מאכט, האט זיך אויך, צום מעדויערן, מיטגעשלעפט דער המון און מ'האט ווידער געקענט סימולירען א פאלקס-צארן. אזוי איז זיכער אויך געווען אין דער גאנצער לאנגער קייט פון יודען-שחיטות און מיטעלאלטער. נים בלויז קיין חילול הקודש איז נים געווען, נאר אפילו קיין בלבול איז אויך נים געווען, די כלומר'שטע איינרעדעניש איז אויך נים געוואקסען פון די מאסען ארויס. ס'איז שטענדיג און אומעטום, צוליב פאליטישע טעמים דורך אינטעליגענטע פאקטארען קלוג אינסצעניזירט געווארען א כלומר'שטער אויסברוך פון פאלקסצארן, וועלכער איז געדעקט געווארען דורך דער בעטייליגונג פון סטאטיסטען פונ'ם נאאיווען המון.

היינט איז שוין די מאסע נים נאאיוו און לאזט זיך נים אריינשלעפען און אזוינע געמיינע פאליטישע אוואנטורעס.

אט האט איצט און אמעריקא א יודישער טעאטער-דירעקטאר, נעסט, אפגעטון א מיאוס'ע מעשה: ער האט אויסגעקראצט און דייטשלאנד א מיטעלאלטערליכען קריסטליכען יעזוס-שפיל, ווי א מין יודישע פורים-שפיל, האט עם מאדערניזירט און אויפגעפיהרט אויף דער סצענע, האבען יודען מורא'דיג פראטעסטירט, לואיס מארשאל האט כמעט אויסגערופען א חרם און די יודישע פרעסע האט אויך שטרענג פערמשפט. און קריסטען איז די צעהנדליגער טויזענדער געהען זעהן און ס'הויבט זיך גאר נישט אן צו דערוועקען קיין „פאלקס-צארן"...

און די רומענישע סטודענטען האבען זיך געשפילט און שאוויניזם אויבער יודישע קעפ, האט די מאסע זיי געלאזט אליין, און די רעגירונג האט זיי געקענט רופען צו ארדנונג.

אויך די לעמבערגער אינטעליגענטע בוליגאנעריע איז געבליבען איזאלירט פון דער מאסע. ס'איז דעריבער געבליבען אפען דאס גאנצע מיאוס'ע שפיל, פאר וועלכער די שולדיגע וועלען טראגען די אחריות.

די לעמבערגער געשיכטע איז עליל צוצושטערען אנ'אלטע לעגענדע וועגען היסטארישע קאנפליקטען. ס'איז ניטא קיין קאנפליקט, נאר שלעכטער ווילען פון פערקריפעלטער אינטעליגענץ, בייזוויליגע פאליטישע אינטריגע, אנטקעגען וואס מ'מוז קעמפען מיט פאליטישע מיטלען...

פ. ס.

טשעקאווע זאכען פון דער גרויסער וועלט

פון וואנען נעמען זיך אזוי פיל געלינקטע מענשען?

א גאנץ בעדייטענדער פראצענט פון די מענשען אויף דער וועלט זענען געלינקטע, געלעהרטע זוכען שוין לאנג די סבה פון דעם. מאנכע זענען גענויגט צו גלויבען, אז עס קומט בירושה פון עלטערען צו קינדער. מען האט געקליבען ציפערען וועגען דעם און אט וואס עס ווייזט זיך ארויס:

ביי פאמיליעס, וואו איינער אדער ביידע פון די עלטערען זענען געלינקטע, זענען קנאפע 17½% פון די קינדער אויך געלינקטע: ביי פאמיליעס, וואו די עלטערן זענען נארמאלע, „רעכטע", זענען בלויז ארום 2% פון די קינדער געלינקטע.

עס איז מעגליך, אז דער געשלעכט האט אויך עפעס צו טון מיט דער פראגע. עס זענען פעראן מעהר געלינקטע יונגלעך, ווי מעדלעך. און דארט, וואו דער פאטער איז א געלינקטער, טרעפט מען זעלטען א מעדעל א געלינקטע, כאטש די יונגלעך ארבייטען יא מיט דער לינקער האנד, בעת ווען די מוטער איז א געלינקטע, זענען די מעדלעך זעהר אפט אויך געלינקטע.

* * *

ווי אזוי מען זאגט „גוטע-נאכט" אין פערשידענע לענדער.

עס זענען פעראן גאנצע צערעמאניעס ביים געזעגענען זיך. אויף די פיליפינען-אינזלען דריקט מען זיך נישט די האנט ווען מען זאגט „גוט-נאכט", נאר מען גלעט איינער דעם צווייטען דאס פנים. די הינדוסען פאלען איינער דעם צווייטען צו דער ערד און קושען דעם שטויב וואס דעם גאסט'ס פיס האבען בעטרעטען, אום צו ווייזען זייער אכטונג פאר'ן גאסט.

די ווילדע פון די אינזלען נעבען אפריקא טרייסלען די שנורען קארעלען, וואס הענגען אויפ'ן האלז, ווען זיי זעגענען זיך.

ביי געוויסע אינדיאנער שבטים פיהרט זיך, אז ווען א פריינט זעגענט זיך מיט איינעם, שטעכט מען אריין די שפיזען מיט דעם שפיץ אין דער ערד, אום צו ווייזען, מען האט צוטרוי צום גאסט און אז מען קען זיך בעגעהן אהן געוועהר.

* * *

דאס אויג רוהט קיינמאל ניט, אפילו נישט, ווען דער מענש שלאפט.

דאס מענשליכע אויג שטילט זיך קיינמאל נישט איין, נאר עס בעוועגט זיך און „קלאפט" מיט א געוויסען טאקט, פונקט, ווי דאס הארץ — זאגט דער בעוואוסטער רוסישער געלעהרטער, סערגעי יורעוויטש, וועלכער האט פערעפענטליכט דעם רעזולטאט פון זיינע פארשונגען פאר דער פראנצויזישער וויסענשאפטליכער אקאדעמיע, דאס אויג „קלאפט" הונדערט מאל אין א מינוט, זאגט ער.

דאס „קלאפען" פון אויג איז א גאנץ אנדער זאך, ווי דאס בעוועגען זיך און ארומקוקען אלע ווינקלען פון א פלאץ. אנ'אויג קען לאנג נישט בלייבען אנגעשטרענגט אויף איין פונקט, נאר מוז כסדר בעוועגען זיך הין און צוריק, ארויף און אראפ.

—0—

די יודען אין קליוולאנד זענען אין אנ'ערגערע לאגע, ווי די יודען אין לאדז

יודען, וואס האבען הייזער און אויטאמאבילען, און האבען נישט וואס צו עסען.— ווי די יודען האבען זיך איינגעווארצעלט אין קליוולאנד.—דער בוי-קראך און דער חורבן, וואס ער האט אנגעמאכט אויף דער יודישער גאס.

(א בריף פון קליוולאנד) — פון לעאן וויזענפעלד.

ווער וועט עס גלויבען, אז אין קליוולאנד (אהייא), די פינפטע גרעסטע שטאט אין אמעריקא און די פערטע לויט דער צאהל יודישע איינוואוינער, שטארבען טויזענדער יודען בוכשטעבליך פון הונגער? וויפיל קענען זיך פארשטעלען, אז אין אט דער רייכער שטאט און וועלכער די אינדוסטריע האט לעצטענס דערגרייכט צו אנ'אומגעהייערליך הויכער שטופע, און וועלכע האלט אין איין וואקסען פינאנציעל. האבען טויזענדער יודען לעצטען פסח נים געהאט אויף יום-טוב און האבען געמוזט אנקומען צו קהל'שע צדקה נאך הילף? אין קליוולאנד איז זיכער נים די איינציגע שטאט אין די פעראייניגטע שטאטען, אין וועלכער די ארימקייט צווישען די יודישע איינוואוינער איז אומגעהויער גרויס. פארהאן נאך פיל אנדערע שטעט וואו די לאגע איז נים נאר נים בעססער, נאר אפשר נאך ערגער.

איבערנאויף וועט דאס אפשר קלינגען ווי א גוזמא'דיגע איבערטרייבונג, אבער דער אמת איז, אז די לאגע פון די יודען און קליוולאנד איז היינט ערגער, ווי די לאגע פון די יודען און לאדז ווארשא, אדער אנדערע גרויסע שטעט און פוילען. ביי אייך לייד מעהרסטענס דער ארימער סוחר אדער האנדווערקער פון דער שווערער עקאנאמישער לאגע, דא אבער זענען פארהאן אומצעהליגע יודען, וועלכע ווערען נאך, און אלגעמיין, בעטראכט פאר רייכע און זיי האבען נים מיט וואס דעם טאג איבערצולעבען. טויזענדער יודען און קליוולאנד זענען אייגענטימער פון א גאנצע רייה הייזער אמאל האבען זיי געשפילט א גרויסע ראל און די באנק-הייזער האבען זיי געגעבען אומבעשרענקטען קרעדיט. — רעכנט גלויבען פילע, אז די דאזיגע מענשען זענען נאך אלץ רייך. אויסערליך מאכט עס אויך אזא איינדרוק, ווייל זיי וואוינען נאך אלץ און די שענסטע הייזער און פערמאגען טייערע אויטאמאבילען. אבער דוקא די מענשען זענען די גרעסטע קבצנים און זייער לאגע איז אנ'אומבעשרייבליך טרויעריגע.

אמאל, ווען דער יודישער ישוב אין קליוולאנד האט זיך ערשט געהאלטען און ענטוויקלען האבען יודען דא געצויגען זייער חיונה פון פעדלען. די מעהרסטע ניי-אנגעקומענע יודען האבען געהאט די אויפגאבע זיך צו בעזארגען מיט עטליכע דאלאר, פאר וועלכע מען האט זיך דאן געקויפט א פערד און וועגעלע און מען האט זיך ארויסגעלאזט קויפען אדער פערקויפען פערשידענע אלטיטעלען. קיין גרעסערע אמביציעס, ווי צו ווערען א פעדלער, האט כמעט קיין שום יוד נישט געהאט. יאהרען לאנג איז דערפאר קליוולאנד געווען בעקאנט אלס די שטאט פון יודישע פעדלער.

אמאל איז דארט אויך געווען א גרויסע קאנפעקציע-אינדוסטריע, און וועלכער די יודישע אימיגראנטען האבען געשפילט א גרויסע ראל, יודען זענען געווארען שניידערים און האבען פערדינט געווען, כדי זיך צו קענען איינארדנען און צו קענען ערנעהרען זייערע פאמיליעס.

אין פערלויף פון די שפעטערע יאהרען, ווען די ניי-אנגעקומענע יודען אין קליוולאנד זענען שוין געווארען תושבים און האבען זיך שוין געהאט איינגעארדענט, און געוויסערמאסען אפילו געזיכערט זייערע עקזיסטענצען, האבען זיך די אלטע פרנסות בויסלעכווייז אנגעהויבען ארויסצוגליטשען פון זייערע הענט. די „קלאוק"-אינדוסטריע איז, צוליב פילע סיבות, איבערגעטראגען געווארען אין אנדערע שטעט, און אויך דאס פעדלען האט מעהר נים געבראכט קיין פראפיטען. יודען האבען דערפאר עטליכע יאהר געמוזט איבערלעבען א לייכטען עקאנאמישען קריזיס, וועלכער האט זיך אבער מיט דער צייט פערוואנדעלט אין א בוי ראן — אומגעהייערטען וואוילשטאנד.

בעת דעם דאזיגען קריזיס האבען זיך פאר די יודען געעפענט נייע, זעהר גרויסע מעגליכקייטען אויף דעם געביט פון בוי-בעוועגונג און פעלדער-האנדעל. קליוולאנד האט זיך אנגעהויבען ענטוויקלען, די שטאט איז געוואקסען. ווי אויף הייוועם און האט זיך געהאלטען אין איין פערברייטערן. דאס צוזומען פון אלץ נייע מענשען האט גורם געמאכט אויסצובויען נייע גאסען, נייע געגענטען און נייע קווארטאלען. דער בוי פאך האט דורכגעמאכט אנ'אויפשוואונג וואס האט נאך נים געהאט קיין גלייכען צו זיך אין דער דאזיגער שטאט.

זייענדיג שוין ביז א געוויסען גראד פעסט איינגעפונדעוועט, האבען די יודען אין קליוולאנד צו יענער צייט פערמאגט געוויסע קאפיטאלען. כמעט יעדער יוד האט געהאט אין באנק אפגעשפארט א פערמעגען, מיט וועלכען ער האט געקענט פרובירען זיין גליק און זיך ווארפען אויף דעם נייעם קוואל פון הכנסה, וועלכער איז געווען אפען פאר אלע איינוואוינער. די געוועזענע פעדלער און שניידער האבען דערפאר בויסלעכווייז פערלאזט זייערע אלטע פרנסות און האבען אנגעהויבען בויען הייזער, צו קויפען און פערקויפען וואוינונגען פאר פאמיליעס, וועלכע האבען זיי געהאלטען און איין פארען.

ס'האט נים לאנג געדויערט און די יודען זענען געווארען דער וויכטיגסטער פאקטאר אין קליוולענדער האנדעל מיט בוי-פלעצער און הייזער. יודען זענען איבערגאנג געווארען בוי-אונטערנעמער און הענדלער פון אומבעוועגליכען אייגענטום, און א גאר, גאר גרויסע צאהל פון זיי זענען טאקע שנעל רייך געווארען. און דער זעלבער צייט זענען די יודען אויך געווארען כמעט דער נוצליכסטע עלעמענט און דער ענטוויקלונג פון דער שטאט. זיי האבען אויסגעבויט גרויסע געגענטען און האבען פערוואנדעלט דאס קליינע קליוולאנד און איינער פון די גרעסטע און שענסטע שטעט אין לאנד און אליין געווארען „אריסטאקראטען" און „גרויסע הערען".

פון דעם גרויסען וואוילשטאנד פון די טויזענדער יודען, האט אויך געהאט גרויסע נוצען דאס געזעלשאפטליכע יודישע לעבען פון קליוולאנד. א דאנק דעם איז דא געלונגען אויסצובויען א „יודישען צענטער", וועלכער געהערט צו די גרעסטע און שענסטע יודישע אינסטיטוציעס פון דעם מין און לאנד: דיזעלבע יודען האבען אויך אויסגעבויט א גרויסען ארטאדאקסישען מושב זקנים וועלכער איז דער גרעסטער אנשטאלט פאר אלטע לייט צווישען ניו-יארק און שיקאגא. אויך א בית מחסה לזקנים איז געשאפען געווארען אין יענע יאהרען, וועלכע איז נאר ביז דעם היינטיגען טאג דער שטאלץ פון אלע קליוולענדער יודען.

די נייע גבירים האבען אויף יעדען מעגליכען אופן בערייכערט דאס קליוולענדער געזעלשאפטליכע און קולטורעלע לעבען; און שטאט האט זיך אויף יעדען שריט און טריט געפיהלט דער וואוילשטאנד. און אפילו נאך מיט א יאהר פיער צוריק, האט מען דא נאר זעלטען געקענט געפינען א יוד, וועלכער זאל זיך בעקלאגען, אז ער זאל נים קענען „מאכען קיין לעבען". דער הייזער-האנדעל האט דירעקט, אדער אינדירעקט געגעבען פרנסה צו אלע יודען אין קליוולאנד און אלע האבען געלעבט פערהעלטניסמעסיג לייכטער און שענער ווי די יודען און ניו-יארק, אדער אנדערע שטעט.

מיט אמאל האט זיך דאס טעפעל איבערגעקעהרט. די בוי-ביזנעס איז געפאלען, און געפאלען מיט א שרעקליכען קאטאסטראפאלען קראך. הייזער האבען פערלוירען זייער ווערט און טויזענדער אייגענטימער פון פלעצער זענען פונקט אזוי שנעל פעראָרעמט געווארען, ווי זיי זענען פריהער רייך געווארען. פערמעגענס פון אומצעהליגע מיליאנען זענען אוועקגעטראגען געווא-

(ענדע—זייט 7)

הענרי פארד טרעט ארויס פאר א קירצערע ארבייטס-טאג

ער וויל איינפיהרען פינף טעג ארבייט אין וואך.

ס'איז פערשפרייט א מיינונג, אז די מאשינען שטויסען ארויס אלץ מעהר ארבייטער פון די פאבריקען, וואס ענטוויקעלטער און בעסער עס איז די טעכניק, אלץ ווייניגער מענשען דארף מען האבען צו דער ארבייט, ווייל מאשינען פערטרייטען דעם מענשענס הענט. דעריבער האלט מען, אז די ענטוויקעלטע טעכניק, די נייע מאשינען, רופען ארויס אלץ א גרעסערע צאהל ארבייטסלאזע; קורץ גערעדט, די מאשין קאנקורירט מיט'ן מענשען — דאס איז דער פערשפרייטעטער געדאנק.

הענרי פארד האט אבער איצט אויסגעדריקט מיינונגען, וועלכע ווידערלעגען אפ דעם פערשפרייטען געדאנק וועגען דער ווירקונג פון מאשינען אויף ארבייטסלאזיגקייט.

„איך בין שוין אין דער אינדוסטריע, זאגט פארד, א היפש ביסעל יאהרען, און איינער פון אונזערע כללים איז געווען, קיינמאל נים צו מאכען וועלכע ס'איז ארבייט מיט'ן האנט, אויב זי קען בעסער געמאכט ווערען מיט א מאשין. מיר האבען שטענדיג פערבייטען מענשען מיט מאשינען. באלד ווי מיר פלעגען אויסגעפינען, ווי אזוי מען קען עס דורכפיהרען אין לעבען. פונדעסטוועגען איז די צאהל ארבייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט ביי אונז, אויסגעוואקסען פאר די לעצטע דריי צעהנדליג יאהר פון דריי מענשען ביז העכער פון הונדערט טויזענד מענשען, פון דעם פאקט אליין קען מען זעהן, אז עפעס איז נים גלאט מיט דער פערשפרייטעטער מיינונג, אז מאשינען נעמען אוועק ארבייט ביי מענשען. אזא מיינונג איז און פיל הינזיכטען פאלש. זי איז געבויט נים אויף פאקטען, נאר אויף איבערפלעכליכע בעאבאכטונגען. זי איז געבויט אויף דעם פאלשען געדאנק, אז מאשינען פערשפארען ארבייט.

די מעהרסטע פון אונזערע וויכטיגסטע מאשינען פערשפארען איצט נים קיין ארבייט; אדער זיי טוען אפ אזעלכע ארבייטען, וואס קענען אינגאנצען נים געמאכט ווערען מיט'ן האנט, אדער זיי פיהרען דורך אזעלכע ארבייטען, וואס וואלטען בכלל נים דורכגעפיהרט געווארען, ווען נים די מאשינען, וועלכע מאכען בילליג דעם פראדוקט, צום ביישפיל אויטאמאבילען וואלט מען אינגאנצען נים געקענט אויסארבייטען, ווען נים די מאשינען. דער אויטאמאביל, אגב, פערשפארט נים קיין מענשענס ארבייט, נעמט נים אוועק ביי איהם די בעשעפטיגונג, נאר, פערקעהרט, שאפט פאר איהם נאך נייע ארבייט. פארהאן מאשינען, וועלכע פערבייטען גארנים דעם מענשענ'ס קראפט, נאר טוען אפ אזא ארבייט, וואס איז איבער דעם מענשענס קרעפטען. אלס ביישפיל קען מען נעמען די עלעקטרישע קראפט, וועלכע ווערט איצט אויסגענוצט אין די פאבריקען ביז זעכציג מיליאן קילאוואט א חודש. עס וואלט אינגאנצען אונמעגליך געווען ארויסצוקריגען אזא מין קראפט פון מענשליכע הענט, ווייל עס וואלט פשוט אונמעגליך געווען צונויפצוקלייבען און איין אָרט אזא מחנה מענשען.

גייז, די מאשין העלפט מעהרסטענס ארויס דעם מענשען, אבער נים שטענדיג פערבייטעט זי איהם, נים שטענדיג קאנקורירט זי מיט איהם.

אזוי האלט פארד.

די ארבייטסלאזיגקייט, זאגט ער, ווערט אפט ארויסגערופען אדער פון דעם, וואס גאנצע אינדוסטריען ווערען פלוצלונג אפגעווישט צוליב דעם טעכנישען פראגרעס, אדער צוליב דעם וואס איינציגע אינדוסטריען אדער מאנכע טיילען פון א אינדוסטריע זענען צופיל אפגעשטאנען, און פערגלייך מיט די נייע ערפינדונגען. ווען די פיהרער פון דער אינדוסטריע וואלטען נים געדרעמעלט און וואלטען און דער רעכטער צייט געמאכט נייע ענדערונגען, וואלטען זיי אויסגעמיידט די ארבייטסלאזיגקייט. דוקא די פערשלאפענע, די אפגעשטאנענע אינדוסטריען זענען אויף צרות און שאפען ביי זיך ארבייטסלאזיגקייט און שלעכטע בעדינגונגען פאר די ארבייטער, ווי צום ביישפיל, א קלייגעם געהאלט און לאנגע ארבייטס-שעה'ן.

אנשטאט די זארגען וועגען דעם וואס עס וואקסט די צאהל ארבייטסלאזע, וועלען אונגליקליך קומען נייע זארגען, ווי אזוי צו הויבען דעם פרייז פון די פראדוקטען צוליב דעם, וואס צופיל ארבייט ווערט געמאכט נים מיט דער מאשין, נאר מיט דער האנט.

די מאשינען, אגב, האבען אויך געוויסע חסרונות, וועלכע מען דארף נעמען אין אכט, ווען מען רעדט וועגען זייער קאנקורענץ מיט מענשען: זיי ארבייטען זיך אויס גאנץ שנעל, און צווייטענס, זיי ווערען גיך ארויסגעשטויסען פון נייערע און בעסערע סארטען מאשינען, אזוי אז אין דער אמת'ן האט מען געדארפט נוצען א מאשין נאכאנאנד 24 שעה אין מעת לעת, כדי אנצוהאלטען איהר ווערט.

פערקערט, אבער, אנ'ארבייטער וואס וועניגער שעה'ן ער ארבייט, אלץ בעסער איז. ערשטענס, ווערט ער אלץ וועניגער אויסגעמאטערט און קען דעריבער מעהר ארבייט ארויסגעבען, צווייטענס, האט ער מעהר מעגליכקייטען צוליב דער פרייער צייט צו געברויכען מעהר פראדוקטען, צו קויפען מעהר זאכען, און ער ווערט דעריבער א בעסערער קונה פאר די ארטיקלען, וועלכע ער אליין פראדוצירט. צוליב דעם טאקע איז אויך וויכטיג, אז אנ'ארבייטער זאל בעקומען וואס א העכערן געהאלט, ווייל ער קען דעמאלט מעהר אויסגעבען געלד, מעהר קויפען. ער קען פערברויכען אלץ מעהר פראדוקטען.

פארד שטעלט זיך נים אפ אויף דער מאראלער זייט פון דער פראגע. ער בעטראכט די פראגע פון געהאלט און פון ארבייטס-טאג בלויז ווי א געשעפטס מאן; און ער איז געקומען צום בעשלוס אז וואס מעהר געלד עס בעקומט אנ'ארבייטער און וואס וועניגער שעה'ן אין טאג און וואס וועניגער טעג אין וואך ער ארבייט, אלץ בעסער איז פאר די פאבריקאנטען גופא, ווייל אלץ א בעסערער קונה ווערט דער ארבייטער און אלץ מעהר ארטיקלען קויפט ער.

ער האלט דעריבער, אז עס האט געדארפט איינגעפיהרט ווערען, וואו ס'איז נאר מעגליך, א פינף-טאגיגע ארבייטס-וואך און קירצערע שעה'ן פון ארבייטס-טאג.

די פרייע צייט דארף מען אבער אויסנוצען וואס בעסער, און מען דארף, זאגט ער, מענשען לערנען, ווי אזוי אם בעסטען אויסצונוצען די פרייע טעג.

ער ברענגט אויך ביישפילען, ווי אזוי דער וואוילשטאנד פון א לאנד וואקסט גראד דעמאלט, ווען מען מאטערט נים אויס די ארבייטער מיט לאנגע שעה'ן ארבייט.

פונדעסטוועגען האלט ער, אז קיין געזעץ וועגען א פינף-טאגיגער ארבייטס וואך דארף מען נאך נים דורכפיהרען: דאס וואלט איצט געבראכט שאדען דער אינדוסטריע...

—0—

בעפאהר איהר פאהרט אויף ערהאלונג
געדענקט, אז די איינציגע ביליגסטע איינקויפס-קוועלע
פון אלערליי
קאסמעטיק
איז נאר די איבעראל בעוואוסטע פערפומעריע
י. דרוקער, זאוואדזקא 11 טעלעפ. 75-92
בעמ.: פאר אנגראסיסטען בעדייטענדער ראבאט.

העריאָ דער אינטעליגענט

פֿון ד"ר א. קאַראַלניק

איך האָב די טעג צופֿעליג גענומען אין די הענט ציצעראָנ'ס רעדעס. גע- וואָלט אַרויסהעלפֿען א יונגער שילערין בײַ איהר עקזאַמען, העלפֿען איהר דורכ- קעמערן איבער ציצעראָנ'ס שווערער לאַטײַנישער מליצה, מיט איהרע פֿער- דרעהטע פּעריאָדען און געטאַקטע זאַ- צען, מיט איהר שפּראַך, ווי עס האָט קיינער קיין שום מענש נים גערעדט אין דעם רוימישען סענאַט.

שוין א סך יאָהרען, זינט איך האָב נישט געלייענט ציצעראָנ'ס רעדעס, זיינע ,,פּאַרלאַמענטאַרישע" אויסגוסען אָבער דער פֿערשווערונג פֿון קאַטאַלינאַ — אַלטער ווײַן האָט מיר לפּתחילה א גאָב געטון אין קאָפּ, פֿער'כשופֿ'נדיג, פֿער'שכור'נדיג, דעם רוטם פֿון זײַנע שעהנע פֿראַזען, ווי וואונדערבאַר גע- בויט, ווי מײַסטערהאַפֿט אָרגאַניזירט. עס קלינגט זיך אַזוי נאַטירליך, אַזוי פּשוט אַזוי פֿיל מיט לעבען, אָבער איהר קוקט צו נענטער — און איהר זעהט דעם צופֿרידענעם שמייכעל פֿון דעם וואָרט- קינסטלער: ,,א יאַ, גוט געזאָגט? ,,כמעט דעם נאַאיווען שטאָלץ פֿון היינריך הײַ- נע, וואָס האָט געענטפֿערט זײַנע פֿרײַנד, ווען זיי האָבען פֿאַרגעוואָרפֿען די מענש- ליכע און פּאָליטישע פֿעהלערן און אינקאָנסעקווענץ פֿון זײַן בערנע-בוך: אָבער איזט'ס נים שעהן אויסגע- דריקט?" שעהן געזאָגט — דאָס איז דער עיקר. גוט געזאָגט? ריכטיג, אמת? ווען דאָס אַזוי וויכטיג? שעהן איז דער עיקר.

איך האָב הויך געלייענט די ציצע- ראָנישע רעדעס און האָב פֿערשטאַנען דאָס, וואָס איך האָב אַמאָל, אין דער יוגענד, ווען איך האָב געלערנט די רוימישע געשיכטע — נים געקענט פֿער- שטעהן. איך האָב פֿערשטאַנען, פֿאַר- וואָס אַט דער וואונדערבאַרער רעדנער, דער הויך-געבילדעטער, אפֿשר דער געבילדעטסטער רוימער, דער ראַפֿינירס- טער מענש פֿון זײַן צײַט, און בכלל פֿון דער רוימישער קולטור — פֿאַרוואָס ער האָט גאָרנישט דערגרייכט אין דער פּאָ- ליטיק. געהאַט גרויסע פּאָליטישע אַמ- ביציעס, איז שוין געשטאַנען, אַזוי צו זאָגען, מיט איין פֿוס אויף דער שוועל פֿון דער העכסטער מאַכט, געוועזן שוין רוימישער קאָנסול — און דערנאָך פּלוצלינג גיך אַראָפּ פֿון דער היסטאָרישער בינע. איז ווען נים זײַן ליטעראַרי- שע אַרבײַט די שעהנקייט פֿון זײַן סטיל וואָלט זײַן נאָמען געווען פֿערגעסען אויף אייביג.

איך האָב פֿערשטאַנען: ציצעראָ איז געווען אַנ'אינטעליגענט. און פֿאַר אינ- טעליגענטען איז נימאָ קיין פּלאַץ אין דער פּאָליטיק, נימאָ קיין אָרט אין דער העכסטער מאַכט. העכסטענס, אין דער געשיכ- טע פֿון דער ליטעראַטור.

און אויף דעם צווייטען טאָג — א בעַ- שטעטיגונג. א דעפּעשע פֿון פּאַריז: עדואַרד העריאָ איז געפֿאַלען בײַ די וואַהלען אין ליאָן, נאָך איין-און-צוואַנ- ציג יאָהר פֿיהרערשאַפֿט. נאָך איינער פֿון די גלענצענדסטע קאַריערעס און די פֿראַנצויזישער פּאָליטיק — דורכ- געפֿאַלען אין זײַן אייגענער שטאָט. די אומשטענדען זענען גלײַכגילטיג. די פּאָלי- טישע צושטענדען אין ליאָן אונטערע-

סירען מיר נים. עס איז אפֿשר צײַט פֿאַר א מענשען אָוועקצוגעהן פֿון אַנ'- עפֿענטליכען אַמט נאָך איין-און-צוואַנ- ציג יאָהר. אָבער נים דאָס איז דער עיקר.

דאָס וואָס ליגט הינטער דער, אפֿשר רײַן לאָקאַלער ערשײַנונג — איז די נידערלאַגע פֿון העריאָ, נים אַלס פּער- זענליכקייט, נאָר אַלס טיפּ. ס'איז נים דער צופֿאַל פֿון פּאָליטיק — ס'איז איר רעגעל, איהר געזעץ. א געזעץ וואָס ווערט אַלץ שטאַרקער פֿון יאָהר צו יאָהר: דער געזעץ פֿון דעם אונטערגאַנג פֿון דעם אינטעליגענט בכלל אין דער פּאָליטיק בפֿרט, מחמת העריאָ איז — אין דעם לאַנד פֿון דער גרעסטער אינטעליגענץ — דער אינטעליגענט. איז דעם לאַנד פֿון דער העכסטער קולטור — דער פֿיינסטער פֿערטרעטער פֿון קולטור. און דאָס מיינט עפּעס אין פֿראַנקרײַך.

ער איז נים קיין זעהר גרויסער גע- לערנטער. עס זענען דאָ זיכער גרעסערע געלערנטע אין פֿראַנקרײַך אויף יעדען געביט. ער איז נים דער בעסטער שריפֿטשטעלער. אין דעם לאַנד, וואָס

האָט כמעט א מאָנאָפּאָל אויף סטיל — איז נים אַזוי גרינג צו זײַן אַנ'ערשטער שטערן אין דער ליטעראַטור. און ער קען זיך אויך נים מעסטען אין אַרא- מאַרישער קונסט מיט א רעדנער ווי בריאַן, דעם ,,וויאָלאָנטשעליסט" פֿון פֿראַנקרײַך.

אָבער העריאָ האָט איין מעלה, וואָס קיינער פֿון די היינטיגע פּאָליטיקער פֿערמאָגט נים: ער איז דער אינטעלי- גענט. און דאָס מיינט: א מענש פֿון ניו- אַנסען, פֿון פֿיינקייט, פֿון מילדקייט.

,,און דעם גרינד פֿון די ערשײַנונגען איז נימאָ מעהר ווי ניואַנס" — זאָגט דער גרינדער פֿון דער ,,אַנאַליטישער" פּסיכאָלאָגישער שולע און פֿראַנקרײַך און אין גאַנץ אייראָפּאַ, באַנזשאַמען קאָנסטאַן — וועלכער האָט געשאַפֿען די דאָזיגע פֿאָרמולע, און דער ליטעראַ- טור ווי אין דעם ווירקליכען לעבען.

,,ניואַנסען" מיינט האַלבע אמת'ן. מיינט נים יאָ און ניין אין דער איינגע- נער צײַט, מיינט אויך נים שוואַכקייט. עס מיינט בלויז טיפֿקייט. עס בעדײַט בלויז — אַרײַנטראַכטען זיך אין יע-

דער קלײנגקײט, מיקראָסקאָפּיש, מיט א ליבע צו דער קלענסטער ערשײַנונג.

עס איז זעהר מעגליך, אַז דאָס איז א שטערענדער כאַראַקטערצוג. דער וואָס זעהט צופֿיל, דער וואָס פֿערשטעהט אַלצדינג — האָט אָפֿט נישט קיין מעגליכ- קייט זיך צו אָריענטירען, ד. ה. אויס- קלײַבען פֿאַר זיך דעם וועג — און גלוי- בען אין איהם.

און דערפֿאַר איז דאָס אויך כמעט א פֿאַקט, אַז די גרעסטע אינטעליגענטען האָבען נים געקענט האָבען קיין ערפֿאָלג אין דער פּאָליטיק — און אפֿשר אויך נים אין דער קונסט.

דאָס איז געווען דער סוד פֿון ציצע- ראָנ'ס נידערלאַגע. דאָס איז דער גרונט פֿון העריאָ'ס מפּלה.

העריאָ האָט געקענט בעשײַנען א רע- גירונג, בעשעהנען זי. אָבער ער האָט נישט געקענט פֿיהרען מיט אַנ'ענערגי- שער האַנט דעם שטאַט און זײַנע קרי- טישסטע מאָמענטען. אמת, ער האָט גע- טון פֿאַר פֿראַנקרײַך און אייראָפּאַ א גרויסע דינסט. עס איז געווען אין די נאָך- מלחמה-יאָהרען, ווען די שטימונג אין

פֿראַנקרײַך אז זנאָר געווען פֿול מיט האַס אַקעגען דײַטשלאַנד. עס איז געווען די צײַט ווען די אַש איז נאָך געווען הײס, און ווען יעדער קלענסטער פֿונק האָט געקענט אַרויסרופֿען א נײַע תּקופֿה

דעמאָלט האָט העריאָ — און מיט איהם דער גאַנצער לינקער בלאָק — דער אַזוי-גערופֿענער בלאָק פֿון דעם 11. מאַי — געראַטעוועט די סיטואַציע. ער האָט בערוהיגט, ער האָט דורך זײַן פֿײַ- נער ניואַנסירונג, דורך זײַן ווייכקייט, דורך דער מילדקייט און אורטייל אין דורך די ווײַטע פּערספּעקטיווען פֿון זײַן פּאָליטיק, א פּאָליטיק וואָס איז נים אַזוי נאַציאָנאַל ווי מענשליך, נים אַזוי פּראַק- טיש ווי אידעאַליסטיש — האָט ער דע- מאָלט געשאַפֿען א נײַע אַטמאָספֿערע אין פֿראַנקרײַך און אין אייראָפּאַ. און אויב אייראָפּאַ איז הײַנט רוהיגער ווי זי איז ווען עס איז געווען, בערוהיגטער אויב אין פֿראַנקרײַך האָט זיך אײַנגע- שטעלט א נײַע בעציהונג צו פּאָליטישע פֿראַגען, איז דאָס הויפּטזעכליך דער פֿערדינסט פֿון עדואַרד העריאָ.

אָבער עס זענען געשטאַנען דערנאָך די

יאָהרען פֿון פּראַקטישע פֿראַגען — אינ- פֿלאַציע, סטאַבילִיזאַציע פֿון פֿראַנק, פֿראַגען פֿון בודזשעט, פֿון עקאָנאָמישען אויפֿבוי — און העריאָ האָט זיך נים געקענט מעהר אָריענטירען.

נים קיין סאָציאַליסט — אָבער אויך נים פּרינציפּיעל בירגערליך — קאַפּיטאַ- ליסטיש, איז ער געוואָרען דער פֿיהרער פֿון די אַזוי גערופֿענע ,,ראַדיקאַל-סאָ- ציאַליסטען", א פּאַרטיי וואָס איז א מין ברייט צווישען דיבערדע גרויסע פּאָלי- טישע גרופּע — דער סאָציאַליסטישער און דער בירגערליכער.

אָבער באַלד איז אין דער פּאַרטיי אַליין געקומען צו א שפּאַלטונג. ווי אין מיטען: רעכטע און לינקע, רעכטע וואָס זענען געוואָרען ,,פּואַנקאַריסטען", ווי צ. ב. פֿראַנקלען-בואיאָן — און לינ- קע, וואָס האָבען זיך דערנעהנטערט צו די סאָציאַליסטען. עס איז געווען אויף דער לעצטער קאָנפֿערענץ פֿון די ראַדי- קאַל-סאָציאַליסטען אין פּאַריז, וואו איך האָב געזעהן העריאָ'ן אין זײַן קאַמף. די רעכטע האָבען זיך צעשטערט, די לינקע האָבען געשטורעמט — דער אַל- טער פֿראַנקלען-בואיאָן פֿון איין זײַט און דער יונגער דאַלאַדיע פֿון דער צווייטער, דער לינקער.

העריאָ איז געקומען — צו פֿערמיט- לען. ער האָט געהאַלטען אַזאַ שעהנע, אַזאַ ליטעראַרישע, אַזאַ ניואַנסירטע רעדע. ער האָט אַנאַליזירט, ער האָט הויך געטראַכט, ער האָט בעטראַכט די פֿראַנצויזישע פּאָליטיק פֿון אַלע זײַטען, א מײַסטערהאַפֿטע רעדע — אָבער די דעלעגאַטען זענען געבליבען קאַלט. ווי אַלע דעלעגאַטען אויף אַלע קאָנפֿערענ- צען פֿון אַלע פּאַרטייען — ווילען נים קיין גערדאַנקען, נאָר לאָזונגען, שלאַג- ווערטער, זיי ווילען נים קיין שׂכל, נאָר אַ פֿאָהן. און דער אינטעליגענט קען במבע נים טראָגען קיין פֿאָהן. ער זעהט תּמיד אויך די צווייטע זײַט — אין ווייסט, אַז א פֿאָהן איז אויך בלויז בע- מאַלטער לײַוונט.

העריאָ האָט נים געזיגט בײַ דער קאָנ- פֿערענץ. זײַן פּלאַץ — דעם פּלאַץ פֿון דעם פּאַרטיי-פֿיהרער — האָט פֿערנומען א פּאָליטיקער פֿון דעם אייבערען גוטה — דער יונגער דאַלאַדיע. די פּאָליטיקער זענען מיד געוואָרען — פֿון ניואַנס.

,,שיקט נים קיין בלומען, בערויקיר מיך נים און מרייסט מיך נים. איך בין געשלאָגען — און געגאַנג" — אַזוי האָט העריאָ רעאַגירט אויף זײַן נידערלאַגע אין ליאָן.

און דאָס זענען נים נאָר זײַנע ווער- טער— עס איז די אינטעליגענץ פֿון אייראָפּאַ, וואָס רעדט אַזוי.

העריאָ איז נאָך מיניסטער און פּאָאַ- קאַרע'ס קאַבינעט. ער וועט עס מן הסתם נים לאַנג בלײַבען. זײַן פּלאַץ וועט זיכער באַלד פֿערנעמען דער ,,פּאָ- ליטיקער". און עס איז נים אַזוי — זאָ- לען זיי זיך אַליין אַרויספּלאָנטערן. די אינטעליגענץ מוז זיך אָוועקשטעלען אין א זײַט — ווידעראַמאָל קריטיש. נאָך אַמאָל אין שטענדיגער אָפּאָזיציע.. ווײַל זי איז די אייניציגע גאַראַנטיע פֿאַר דער גאַנצקייט פֿון דער קולטור. די שענסטע פֿונקציע, וואָס איז פֿאַראַן אין א גע- זעלשאַפֿט.

——()——

פּראַקטישע יורידישע ידיעות, וועלכע יעדער דאַרף וויסען.

אין וועלכע פֿאַלען און וויפֿיל קען מען צוריקפֿאָדערן פֿון די אײַנגעצאָהלטע געריכטס-קאָסטען ?

פֿון מאַג. מ. ש. רייכמאַן (געריכטס אַפּליקאַנט)

I.

עס איז משנים קדמוניות א חערשענ- דער פּרינציפּ, וואָס גילט איבעראַל, אין דער געזעצגעבונג, ווי פֿאַר'ן געריכט, א השערה אַזאַ, אַז ,,דער בירגער איז בעקאַנט מיט'ן געזעץ". און דעריבער קען זיך קיינער, אפֿילו אַנ'אַלפֿאַבעט, נישט פֿערענטפֿערן, אַז ר'האָט גאָרנישט געוואוסט וועגען דער עקזיסטענץ פֿון דעם געזעץ, אָדער פֿאַראָרדנונג, אויף וועלכער ער האָט עובר געווען.

נישט דאָ איז דאָס אָרט צו אַנאַליזי- רען די מעלות אוּן חסרונות, ריכטיגקייט אָדער נישט-ריכטיגקייט פֿון דעם אָנגע- נומענעם טעאָרעטישען פּרינציפּ.

מיר ווילען דאָ נאָר אָנווייזען אויף איינעם פֿון פֿיל בײַשפּילען, וועלכער אי- לוסטרירט בולט, אויף ווי ווײַט די רעכטס- קענטניש אין דער געזעלשאַפֿט איז א מינימאַלע, צוליב וואָס ס'איז שוין נישט איינער אומשולדיג געשלאָגען געוואָרען איבער דער קעשענע.

אָט נעמט אַזאַ פּשוטע זאַך: געריכטס- קאָסטען. יעדער וואָס האָט נאָר א שטי- קעל פּגע-ומשא מיט'ן געריכט, וואָס וויל אַרויסבעקומען נישט מעהר ווי א קלאַוי- זולע אויף א וועקסעל, ווייס, אַז קודם- כל מוז מען אַרײַנלעגען געלד אין עסק אַרײַן, קויפֿען געריכטס-מאַרקעס, אָב- צאָהלען די תּביעה (פּאָוואודזטוואָ) אַזויפֿיל

ווייס יעדער, אָבער נישט מעהר. מ'ווייס, אַלזאָ, נישט, אַז מ'קען אין א רייה פֿאַ- לען צוריקבעקומען דאָס גאַנצע געלד, אָדער א העלפֿט דערפֿון, כאָטש די גע- ריכטס-מאַרקעס זענען שוין געוואָרען סקאַסירט און אדורכגעלעכערט.

די פֿאָרשריפֿטען וועגען דעם זענען א נײַעס און זענען אײַנגעפֿיהרט געוואָרן ערשט דורכ'ן פּוילישען געזעצגעבער, דערמיט קען מען טאַקי אויסטײַטשען די מערקווירדיגע ערשײַנונג, אַז עס געניסט קיינער נישט פֿון דעם רעכט צוריקצו- מאָהנען זיך זײַנע פּאָר גילדען...

———

פֿון איין זײַט אַלס פּרעמיע פֿאַר די פּערזאָנען, וועלכע זענען גענויגט אײַנ- צוגעהן אויף א פּשרה און בכי טוב צו ערלעדיגען זייערע סכסוכים; פֿון דער צווייטער זײַט אַלס ענטשעדיגונג פֿאַר די פּשוטע בשר ודמ'ס, וועלכע זענען נישט בעהאַוונט, ווי אַזוי מ'דאַרף זיך מיט יענעם ,,לאָדען"—האָט דער געזעצגעבער בעשלאָסען צוריקצוגעבען אינגאַנצען, אָדער א העלפֿט פֿון געריכטס - אָבצאָהל אין געוויסע פֿאַלען, דהיינו:

1. ווען די פּראָצעסירענדע זיך צדדים טראָגען אַרײַן—פֿאַר'ן אַרויסגעבען דעם אורטייל און נישט שפּעטער ווי אויף דער ערשטער זיצונג—א פֿאַרשלאַג מבטל צו מאַכען דעם פּראָצעס (אומאָרזיטש).—

2. ווען די צדדים טון זיך — (אויך אין דערזעלבער צייט) — פֿערגלייכען דורכ'ן שליסען א קאָמפּראָמיס-פֿאַרטראַג (אוקלאַד פּאָיעדנאַווטשי)—קומט זיי צו- ריק א העלפֿט פֿון געריכטס - אָבצאָהל (וופּיס) וועלכען זיי האָבען אַרײַנגעטראָגען אין דער בעטרעפֿענדער אינסטאַנץ.

3. א העלפֿט פֿון דעם אָבצאָהל בעַ- קומט מען צוריק אויך אין פֿאַל, ווען דאָס געריכט זאָגט אָב די ביטע וועגען אַרויסגעבען א קלאַאוזולע אויף א וועק- סעל, (ווען מ'פֿערלאַנגט א קלאַאוזולע אויף די פּריוואַט-בערזאָן פֿון שותּפים פֿון א פֿירמע, וועלכע איז אַבליגירט אויפ'ן וועקסעל, זאָגאַר ווען זיי זענען פֿעראַנט- וואָרטליך מיט'ן גאַנצען פֿערמעגען. ווײַ- טער ווען דאָס וועקסעל האָט שוין פֿער- לוירען זײַן יורידישע גילטיגקייט (פּשע- דאַווניעניע) און צנד. פֿאַלען).

———

די געריכטס-פּראַקטיק בעווייזט, אַז די אויסגערעכענטע פֿאַלען, איבערהויפּט די ערשטע צוויי זענען זעהר אָפֿטע, דען פֿילמאָל טרעפֿט, אַז דער בעל-חוב לײַ- קענט נישט דעם חוב, ער צעגערט נאָר מיט'ן אָפּגעבען.

אָט נעמט למשל, א לאָקאַטאָר וועלכער איז שולדיג דירה-געלד. ער וועט דאָס בעצאָהלען, נאָר ר'האָט דערווײַל נישט, צי ר'אײַלט זיך נישט דאָס צו טון. ווען דער מלוה, צי דער הויזווירט קלאָגט איהם אײַן אין געריכט און ער בעקומט א געריכטס-צעטעל ער זאָל זיך שטעלען לדין, וועלענדיג אויסמײַדען ווײַטערע קאָסטען, זעהט ער ווי דער שטייגער איז דעם חוב צו בעצאָהלען אָדער אדורכ- צוקומען, אַזוי, אַז דאָס געריכט האָט שוין נישט קיין אַרבײַט מיט זיי. אין אַזאַ פֿאַל דאַרפֿען די צדדים גאָר נישט שטעלען זיך אין געריכט. ס'איז גענוג, דאָס דער תּובע טראָגט אַרײַן א ביטע וועגען מבטל מאַכען דעם פּראָצעס (אוּ- מאָרזשעניע) לויט'ן אַרט. 4 פֿון ציוויל- פּראָצעדור און מ'זאָל איהם צוריקגעבען א העלפֿט געריכטס-אָבצאָהל (וופּיס).

דער צווייטער פֿאַל געשעהט דאַן, ווען די צדדים פֿערגלייכען זיך בשעת דער געריכטס-פֿערהאַנדלונג אפֿילו נאָכ'ן אויס- הערען די עדות אָבער פֿאַר'ן אַרויס- טראָגען דעם אורטייל. נישט זייענדיג אַזוי זיכער, אַז דער פּראָצעס וועט זיך גינסטיג ענדיגען פֿאַר איהם, וועט יע- דער צד נאָכגיביגער און בעשליסען א קאָמפּראָמיס-פֿאַרטראַג, וועלכער האָט די

(ענדע זעה זײַט 7)

פֿון מוטער חוה'ס טאָג-בוך

(אויסגעגראָבען מיט דער דערלויבעניש פֿון פּראָפֿעסאָר נחום סלושץ)

ערשטער האַלבער טאָג:

— — — אך ווי שעהן ס'איז דאָ!

מען אויג קען זיך זאַט נישט אָנקוקען.

אַנ'אמת'ע זומער-וואוינונג!

אָבער — ס'איז אומעטיג!

איך דרעה זיך אַרום א גאַנצען פֿריה- מאָרגען און מען זעהט קיינעם נישט.

וואָס איז דאָס פֿאַר א לעבען אָהן א קלייד אויפ'ן לײַב.

אָהן א מאַנסביל אויף א רפֿואה.

און דאָס רופֿט מען גן עדן?!

איך הויב נישט אָן צו וויסען, וואָס טוט מען?

צווייטער האַלבער טאָג:

— — — איך וואָלט געשוואוירען, אַז עפּער געהט דאָרט.

איך האָב געהערט א שאָרך צווישען די בוימער.

יאָ, מען קומט!

א הויכער, א געזונטער.

זאָל עס זײַן א מאַנסביל?

איך וועל זיך מאַכען, נישט זעהענ- דיג? כ'וועל זיך בעהאַלטען...

און פֿון בעהעלטעניש אָנקוקען די חיה.

אך, ווי דאָס הערץ קלאַפּט!

עס איז דאָס ערשטע מאָל אויף מײַן לעבען, וואָס בײַ מיר קלאַפּט אַזוי דאָס הערץ...

אין פֿינף מינוט שפּעטער:

ער האָט מיך געפֿונען!

פֿון לעבעדיגען.

אוי, ווי שעהן ער איז און ווי געזונד!

און ער איז גאָר נישט קיין שעמעוו- דיגער.

ער האָט מיר גלײַך געזאָגט זײַן נאָמען. ער הייסט, א ד ם.

אָדם, אָדם — ווי שעהן עס קלינגט!

ווי מאָדנע ער האָט גלײַך פֿאַר מיר געעפֿענט דאָס הערץ:

איהם איז אומעטיג דאָ...

ער שלעפּט זיך אַרום אַליין שוין עט- ליכע טעג...

און וואָס איז דער תּכלית?

ער מוז האָבען א ווײַב. ער מוז זיך ,,פּריסטראָיען".

ער דאַרף, אַז עמיצער זאָל פֿאַר איהם אָפּקאָכען דאָס טעפּעל גרעקעץ...

און קיין רעסטאָראַנען זענען אויך נישטאָ...

קורץ: ער האָט מיר געמאַכט א פֿאָר- שלאַג: חתונה האָבען...

איז דאָס מיר תּיכף געפֿעלען געוואָ- רען.

נאָר ווי פּאַסט עס גלײַך אײַנצושטי- מען?

רוף איך זיך אָן:

— בחור, ווי קענסטו רעדען פֿון אַזעלכע זאַכען, ווי חתונה האָבען, אַז דו ביזט אָדם—נאַקעט?

און אַרבײַטען אַרבײַטסטו נישט?

און ווי אַזוי וועסטו מאַכען א לעבען

און אויסהאַלטען א ווײַב און? — — —

צעלאַכט ער זיך מיט א געזונדען גע- לעכטער און זאָגט:

— נאַרעלע, חוה'לע, וואָס הייסט נאַ- קעט? אַט באַלד וועסטו זעהן, ווי איך וועל דיך און זיך בעקליידען!

און וואָס שייך אַרבײַטען, דאַרף ער נישט.

ווי קומט ער צו אַרבײַט?

גאָט האָט איהם אויסגעגעבען אַזאַ נחלה.

איך בין רייך — זאָגט ער.

זעהסט דעם גן-עדן? — דאָס אַלץ בעלאַנגט צו מיר!

דיר וועט דאָ בײַ מיר גאָרנישט פֿעה- לען — זאָגט ער...

איך האָב איהם געהייסען קומען אין א האַלבער שעה שפּעטער נאָך אַנ'ענט- פֿער.

אין א האַלבע שעה שפּעטער:

ער איז דאָ און, אַה וואונדער איבער וואונדער! צוויי שעהנע גאַרטלען האָט ער אין זײַנע הענט.

אַליין אויסגעפֿלאָכטען.

ער טוט אָן איינעם. א צווייטען גיט ער מיר...

אך ווי שעהן עס פּאַסט מיר דער גאַרטעל!

מיט א גאַרטעל איז טאַקע בעסער, עס איז דאָ וואָס אָפּצוהיטען.

און א פֿרוי דאַרף עפּעס אָפּהיטען.

אָדם געפֿעלט מיר זעהר

אָבער דאָ אײַל איך זיך נישט, איך ווייס, אַז קיין אַנדער כּלה וועט ער דאָ נישט קריגען.

פֿאַרנאַכט:

די זון זעצט זיך.

אָדם האָט מיך אויסגענומען איבער'ן גן-עדן.

און איין האָט ער א צונג!

ער רעדט פֿאַר פֿייער און פֿאַר וואַ- סער.

ער רעדט פֿון זײַן מאַיאָנטעק, זײַן גן-עדן, אַלץ איז זײַנס - זאָגט ער.

אַלע חיות און פֿויגעל געהערען אויך צו איהם.

קורץ: ער איז, זאָגט ער, דער רײַכ- סטער מאַן אויף דער וועלט און ער קען מפֿרנס זײַן, נישט נאָר איין ווײַב, נאָר אפֿילו גאַנצע הונדערט.

— נאָר צום בעדויערען, — זאָגט ער, — איז ביזטו חוה'לע דאָ איינע!...

איך האָב איהם א סטראַשע געטון מיט'ן פֿינגער.

האָט ער, דער גזלן, געכאַפּט מײַן פֿינגער און איהם שיער נישט אָפּגע- ביסען.

איך שרײַ: עס טוט מיר וועה!

און ער זאָגט:

דאָס איז ליבע!

איז דאָס ליבע?

סאַרע היציגע חברה די מאַנסביל זענען!

אמת'ע חיות!...

יאָ, איך שעהם זיך אויסצוזאָגען: ער האָט מיך א קוש געטון.

דאָס איז דער ערשטער קוש, וואָס איך קריג פֿון א מאַנסביל.

עס איז זעהר געשמאַק. עס שמעקט

מיט טאַבאַק...

איך האָב איהם צוגעזאָגט צו ווערען זײַן ווײַב.

נאָר מיט דעם בעדינג: ער זאָל מיר ברענגען נאָך א גאַרטעל. א שבת'דיגען...

— איך וויל האָבען צוויי, מען קען נישט טראָגען שטענדיג איינעם!

— ער האָט געלאַכט:

— אפֿילו הונדערט... פֿאַר דיר בין איך גרייט צו פֿלעכטען גאַרטלען טאָג און נאַכט...

מיט א וואָך שפּעטער:

שוין א וואָך נאָך אונזער חתונה.

אומעטיג.

מײַן אָדם ווערט ערגיץ פֿערפֿאַלען אויף גאַנצע טעג.

וואו דרעהט ער זיך אַרום?

ער חבר'ט זיך מיט פֿערשידענע חיות און אומוואַרפֿען...

ווען נישט די שלאַנג, וואָלט געווען גאָר נישט אויסצוהאַלטען!

מיט א פּאָר טעג שפּעטער:

מײַן מערכה איז אויף מיר אין כּעס, וואָס איך שלעפּ זיך אום מיט דער שלאַנג.

ער זאָגט: אַז די שלאַנג איז א פֿער- פֿיהרער...

זאָל ער זײַן אין כּעס.

ווי זאָגט די שלאַנג, אײַ, איז ער קלוג! א מאַן — זאָגט ער — דאַרף זײַן אַביסעל אײַפֿערזיכטיג.

דאָס איז געזונטער פֿאַר דער ווײַב...

די שלאַנג איז זעהר קלוג. הלוואי אויף מײַן גולם געזאָגט געוואָרען..

ער רעדט מיר אַלץ אײַן, אַז א היינט- וועלטיגע ווײַבעל דאַרף נישט זײַן קיין בהמה...

און דערצו וויל ער אַלץ, עס געהט איהם ממש אין לעבען! אַז איך זאָל עסען יענע פֿרוכט, עפּעס אַנ'עפּעל אַזאַ..

איך האָב געפֿרעגט אדמ'ן וועגן דעם. איז ער א פֿערציטערטער געוואָרען.

— פֿון יענעם בוים? זאָל דיך גאָט אָפּהיטען! עס איז פֿערבאָטען! אַז גאָט הייסט נישט, טאָר מען נישט. פֿאַר אונז איז גענוג דאָס ביסעלע שׂכל, וואָס מיר האָבען!

אין א פּאָר וואָכען שפּעטער:

די שלאַנג האָט מיך איבערגערעדט.

שוין פֿערזוכט פֿון יענעם בוים.

און אויך אָדמ'ן איבערגערעדט.

ער האָט פֿיל געקרומט און געגעסען. איצט וועל איך האָבען א קלוגען מאַן.

און זאָל דאָס שלענגעלע נישט מיינען, אַז נאָר ער איז א חכם;

* * *

גאָט איז אין כּעס.

שרעקליך!

שוין צוויי טעג, אַז מיר זענען אַרויס- געטריבען פֿון גן-עדן.

ערשט איצט דערחיס איך זיך, אַז אָדמ'קע האָט מיך אָפּגענאַרט:

דער גן-עדן איז נישט זײַנער!

די מאַנסבילען מיט זייערע פֿאַלשע ריידעלעך.

אײַ, זענען זיי עס ליגנער און בײַ ריהמער!

און אַלץ איז בײַ זיי רעכט, אַבי אום אַרײַנצוקריגען!

איצט זענען מיר אויף צרות.

און דאָס איינציגע, וואָס איז אונז גע- בליבען נאָכ'ן גאַנצען טומעל מיט'ן שׂכל - איז די גאַרטלען..

——0——

לאדזער כראניק

נאַכט־דיזשורען אין די אַפּטייקען.

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אפטייקען ס. עפּשטיין, פּעטריקאָווער 225; מ. באַרטאַשעווסקי, פּעטריקאָווער 95; מ. ראָזענבלום, צגיעלנאַ 12; נאַרפּיין, ווָלטשאַנסקאַ 54; י. קאָפּראָווסקי, נאָוואָ־מיעיסקאַ 15.

קאַרטעל פון פוטער־סוחרים

(—) די לאָדזשער פוטער־סוחרים האָבען געמאַכט א קאַרטעל. די געמיינזאַמע פאַרקויפס־בעדינגונגען וועלען זיין דעקונג אויף 180 טעג. אַלע מיטגלידער פון קאַרטעל האָבען איינגעלעגט בטחות'ן, אַז זיי וועלען זיך האַלטען ביים פעסטגעשטעלטען רעגולאַמין.

בעגנב'עט אַ גערער שטיבעל

(ג) מיטוואָך פריה, ווען דער שמש פון גערער שטיבעל (פעטריקאָווער 83) איז אַריינגעקומען אין דעם בית־תפילה, האָט ער פעסטגעשטעלט, אז אומבאַקאַנטע האָבען זיך אַריינגעקריגען אומגעבעטענע געסט, וועלכע האָבען צוזאַמענגעקנעפּט פון ארון־קודש אַרויס 3 טליתים, 1 זיידענעם טלית פון אַ שטענדער, דאָס פלוש טישטוך פון שילחן אַראָפּ און 1 זיים טישטוך פון אַ צווייטען טיש.

ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די גנבים האָבען זיך אַריינבעקומען אין'ם שטיבעל אַריין דורך אַן'אונטערשטעקער, פון וועלכער עס איז אַראָפּגעבראָכען געוואָרען דאָס שלאָס.

לאדז נעמט 1 מיליאן זל. הלואה צו בעשעפטיגען ארבייטסלאזע

דער פרייז פון גאז ווערט געהעכערט.

די דאנערשטאג'דיגע זיצונג פון שטאט־ראט.

(ג) די דאָנערשטאָג'דיגע זיצונג פון שטאָט־ראָט האָט זיך אָנגעהויבען מיט אַ ריידע אונטערפעלאַציעס פון ראַטמאַן וואָיעוואָדזקי (נ.פּ.ר.) און פיעכאָטקעוויטש (כ.ד.), וועלכע האָבען געצילט צו דיסקרעדיטירען די לאָדזשער זעלבסט־פערוואַלטונג.

ראַטמ. האַלעגערסקי האָט אַנגעפרעגט, צו דעם מאַגיסטראַט איז בעוואוסט, אַז ביים בעשעפטיגען אַרבייטסלאָזע, מיידט אוים דער מלוכה'שער אַרבייטס־פערמיטלונגס־אַמט יודישע אַרבייטער? אריב יאָ, וואָס האָט דער מאַגיסטראַט בדעה צו טון, כדי דאָס זאָל אין דער צוקונפט זיך נישט איבער'חזר'ן. קיין ענטפער איז נישט געקומען.

צווישען די קאָמוניקאַטען איז געווען די בוטע פון פרוי צינאַרסקאַ אין די תומים פון טראַגיש־אומגעקומענעם לאָדזשער שטאָט־פּרעזידענט מאַריאַן ציגאַרסקי, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל שטעלען אַ דענקמאַל אויף זיין קבר.

ראַטמ. אַנדזשעיאַק רעפערירט דאַן דעם מאַגיסטראַט־פאָרשלאַג וועגען נעמען אַ הלואה פון 1 מיליאָן זל. פון די אומזאַין־פאָנדען פון פינאַנץ־מיניסטעריום, כדי צו בעשעפטיגען די אַרבייטסלאָזע ביי די סעזאָן־אַרבייטען.

אַרום דער פראַגע ענטוויקעלט זיך אַ לענגערע לייזענשאַפטליכע דיסקוסיע.

דאָס ערשטע וואָרט נעמט ראַטמ. ליכטענשטיין, וועלכער זאָגט, אַז דער לאָדזשער מאַגיסטראַט געפינט זיך איצט אין דער לאַגע, אַז ער קאָן גאָרנישט טון פאַר די הונגערנדע אַרבייטסלאָזע. עס ליגט בכח אין די לעבענס־אונטערנעמען פון די, וועלכע שפירען די פאָלגען פון דער אומגעלומפּערטער פּאָליטיק פון דער רעגירונג, וועלכע רופט זיך אָפּ פאַסמאַל אויף זייער מעגליכען ברויט, אָרום צורוקען זייערע ענערגישע פאָדערונגען אין אַזאַ פאָרם, אַז זיי זאָלען האָבען אַ פעולה.

מיט נישט ווייניגער שאַרפע רעדעס טרעטען אַרויס די ראַטמענער שייבלער (דייטשע אַרבייטס־פּאַרטיי), פּאַטקאַנסקי (פּ.פּ.ס.), ראַטמ. קאָוואַלסקי (פּ. ס.). עס טרעטען אויך אַרויס די פאַרשטעהער פון דער אָפּאָזיציע: ראַטמאַן וואָיעוואָדזקי, ציראַנסקי, ביעלעטאַקובנאַ א. א.

האַלב 12 ביינאַכט ווערט ענדליך אָנגענומען דער פאָרשלאַג צו נעמען די קורץ־טערמיניגע הלואה פון 1 מיליאָן זלאָטים.

ווייטער ווערט דורך ראַטמ. האָלענדערסקי רעפערירט די פראַגע וועגען העכערן דעם פרייז פון גאַז. עס ווערט בעשלאָסען צו העכערן דעם גאַז פון 6 פּראָצענט (פאַר דער אינדוסטריע) ביז 13 פּראָצענט (פאַר היימישען געברויך), ד.ה. אַז אַ קוביק־מעטער גאַז, וואָס האָט ביז איצט געקאָסט 36 גר. וועט קאָסטען 40 גר. דאַגעגען ווערט אויף די זעקס־חדשים פערלענגערט דער שטייער פון קינאָ־בילעטען.

ס'ווערט אויך בעטראַכט די פראַגע וועגען שאַפען ביים אינדוסטריע־אַמט אַן'אָפּטיילונג פאַר ראַד־פערקעהר. ראַטמאַן אדוו. ווייצמאַן נעמט אַ וואָרט אין דער פראַגע. ער ווייזט אָן, אַז די נייע פּראָיעקטירטע הויכע אָפּצאָהלונגען פאַר די בעזיצער פון די קאָמוניקאַציע־מיטלען טרעפען שווער פיל עקזיסטענצען. ער לעגט פאָר בעדייטענד צו פערקלענערן אַלע שטייערן און רעגיסטראַציע־קאָסטען אויף דראָשקעס, ראָל־וועגען א. אז. וו. בכלל, האַלט ער, דאַרף מען נים אָנגאַזשירען צו דעם צוועק נייע בעאַמטע.

לסוף ווערט אָנגענומען דער מאַגיסטראַט־פאָרשלאַג. די געהעכערטע אָפּצאָהלונגען פון די קאָמוניקאַציע־מיטלען וועלען זיין גילטיג פון 1. יאַנואַר 1930.

פערלענגערט אונטערשטיצונגס־טערמין פאַר ארבייטסלאזע

(—) דאָס אַרבייטס־מיניסטעריום האָט פערלענגערט דעם טערמין פון אונטערשטיצונגען אויף 17 וואָכען פאַר יענע אַרבייטסלאָזע, וועמענס רעכט אויף שטיצע ענדיגט זיך דעם 30. יוני 1929.

דעלעגאַציע פון דראשקאזשעס אין מאגיסטראט

(וו) אַ דעלעגאַציע פון פאַרשטעהער פון טאַקסי־בעזיצער, דראָשקע־איינגענטימער, טרעגער, ראָלוועגען־בעזיצער, עקספּאַרטערען א.א. האָט נעלכטען זיך געווענדעט צום וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי מיט דער בוטע צו פערקלענערן די אָפּצאָהלונגען פאַר די קאָמוניקאַציע־מיטלען, ווי אויך צו רעדוצירען דעם וועג־טאַריף. וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי האָט ערקלערט, אַז דער געהעכערטער טאַריף וועט חל זיין נאָר אויף די בעזיצער פון די קאָמוניקאַציע־מיטלען, וועלכע האָבען זיך נאָך נישט רעגיס־טרירט.

ליטעראַרישע נייעס.

„ווילהעלם טעל" אין יודיש.

אין „גומלין"־פערלאַג איז אַרויס פון דרוק דאָס בערוהמטע סצענישע ווערק „ווילהעלם טעל" פון פרידריך שילער אין אַ יודישער דיכטערישער איבערזעצונג פון בעקאַנטען יודישען פאָלקס־דיכטער הערשעלע. די איבערזעצונג צייכענט זיך אויס מיט אַ שעהנעם פאָלקסטימליכען יודיש, אויף וואָס הערשעלע איז אַ מייסטער.

גלייכצייטיג האָט דער ראַקאָווסקי־פערלאַג אַרויסגעגעבען אַ באַנד לידער הערשעלע'ס אונטער'ן נאָמען „שבת אויפ'ן מאַרקט". דאָס איז אַ זאַמלונג פון האַרציגע, בע'חנ'טע ודישע פאָלקס־מאָטיווען, מיט הערשעלע'ס איינגענאַרטיגען כאַראַקטער און סטיל.

דער דיכטער הערשעלע געפינט זיך איצט אין לאָדז, אין זיין היים־שטאָט, און עס איז צו האָפען, אַז זיינע פריינד און פערעהרער וועלען זיך אויסנוצען די געלעגענהייט און זיך איינשאַפען די צוויי אונטערעסאַנטע ביכער: „ווילהעלם טעל" און „שבת אויפ'ן מאַרקט".

ווי אזוי דארף מען זיך פערטיידיגען געגען א שטראף פאר נישט האבען קיין פאטענט?

(ג) צוליב דעם, וואָס סוחרים קומט אויס לעצטענס צו בעצאָהלען אַדמיניסטראַטיווע שטראָפען פאַר אויסקויפען נישט־געהעריגע פּאַטענטען, און די פערשיידענע אונטערנעמערס ווייסען נישט אין די מעהרסטע פעלען ווי אזוי צו ווערען זיך געגען די שטראָפען — איז כדאי אויפמערקזאַם צו מאַכען, אז לויט'ן אַרטיקעל 113 פון אוסטאַוו וועגען אומזאַץ־שטייער קאָן מען געגען די דאָזיגע שטראָפען אַפּעלירען: 1) צו דער אַדמיניסטראַטיווער פינאַנץ־מאַכט פון דער צווייטער אינסטאַנץ אָדער 2) צום שטאָט־געריכט. אין ביידע פעלען מוז מען דערלאַנגען די אַפּעלאַציע דורך דער פערמיטלונג פון דער אינסטאַנץ, וועלכע האָט בעשטימט די שטראָף.

פּערזאָנען, וואָס קלויבען אויס איין וועג צום אַפּעלירען, קאָנען נישט געניסען פון דעם צווייטען אַפּעלאַציאָנס־וועג.

צוליב דעם, וואָס אין ס'רוב פעלען ווערען בעשטימט שטראָפען, אין זין פון אַרטיקעל 98, פאַר אוננאָנצען נישט אויסקויפען אַ פּאַטענט אָדער פאַר בענוצען אַ נישט־ענטשפּרעכענדען פּאַטענט — קאָן מען בעטען דער אַפּעלאַציע־קאָמיסיע צו ווייסען צו טון וועגען מער־כוון פון בעטראַכטען דעם רעקורס. דאַן ווערט דעם פעראַנטוואָרטליכען געגעבען די מעגליכקייט בערוזענליך זיך צו פערטיידיגען פאַר דער קאָמיסיע.

אויב דאָס געריכט גוט אַרוים אַן'אורטייל, וואָס בעפרייט דעם שטייער־צאָהלער פון שטראָף פאַר בענוצען אַ נישט־געהעריגען פּאַטענט, אָדער דערפאַר, וואָס ער האָט אונגאָנצען נישט קיין פּאַטענט, און די שטייער־מאַכט פאָדערט פונדעסטוועגען צו בעצאָהלען דעם אונטערשיד פון דעם אויסגעקויפטען און נויטיגען פּאַטענט, עווענטועל די גאַנצע פּאַטענט־סומע, — דאַרף מען דאַן דערלאַנגען צו דער פינאַנץ־קאַמער אַ בוטע און פערלאַנגען אָפּצוהאַלטען די עקזע־קוציע.

יובילערען!

נאָטירט אייך דעם אדרעס פון דער איינציגער קוועלע אין פוילען פון די קלענסטע קוואַנטומס **Osa Sepie** ווערט געשיקט דורך פּאָסט. ווען די סחורה וועט ניט ענטשפּרעכען, נעמט מען זי צוריק.

ROMAN KLENIEC
Warszawa, Graniczna 2.

דעלעגאציע פון ארבייטער אין מאגיסטראט.

פארשטעהער פון די פראָפ. פעראיינען פאָדערן צו בעשעפטיגען אלע ארבייטסלאזע.

(—) פרייטאָג האָט דער וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי אויפגענומען אַ דעלעגאַציע, וועלכע איז בעשטאַנען פון פאַרשטעהער פון קלאַסען־פעראיין און „פּראַצאַ." די דעלעגאַציע האָט געפאָדערט, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל פערגרעסערן די צאָהל בעשעפטיגטע אַרבייטער ביי די סעזאָן־אַרבייטען, ווייל מיט יעדער וואָך קומען צו נייע אַרבייטסלאָזע.

וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי האָט געענטפערט, אַז די גאַנצע אַרבייט פון מאַגיסטראַט געהט טאַקע אין דער ריכטונג צו בעשעפטיגען אַ וואָס גרעסערע צאָהל אַרבייטער, אָבער די הלואה פון מיליאָן זל. וועט נאָר לייזען די פראַגע אין אַ גאַנץ קליינער מאָס.

שטשעטשינסקי, דער מערדער פון מיכאל קרול

איז נעכטען איבערגעפיהרט געוואָרען קיין פּיעטרקאָוו, וואו ער האט אויף זיך א רייהע פּראָצעסען.

(§) דער מערדער פון מיכאל קרול, שטשעטשינסקי, וועלכער איז אין לאָדזשער פער'משפּט געוואָרען אויף 15 יאָהר שווערע תפיסה, איז נעכטען איבערגעפיהרט געוואָרען קיין פּיעטריקאָוו, וואו ער וועט דעם 10 ד. ח. שטעהן פאַר'ן דאָרטיגען געריכט אַלס אָנגעקלאָגטער אין אַ גאַנצע רייהע באַנדיטען־אָנפאַלען מיט געווער אין דער האַנד.

שטשעשטשינסקי'ן דראָהט טויט־שטראָף.

—==—

פריזיער־שטרייק דויערט ווייטער

אינדיווידועלע אונטערהאנדלונגען מיט די רעזורע־בעזיצער

(§) אין לאָקאַל פון פריזיער־מייס־טער פעראיין איז נעכטען פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון ביידע פריזיער־מייס־טער פעראיינען און די פאַרשטעהער פון ביידע פריזיר־אַרבייטער פעראיינען. די פריזיער־מייסטער זיינען ווייטער געבליבען ביי זייער עקשנות צו דער שטעלונג און די קאָנפערענץ האָט ניט געבראַכט קיין שום רעזולטאַט. שפּעטער האָבען די פריזיער אַרבייטער אָפּגעהאַלטען אַ פערזאַמלונג און עס איז בעשלאָסען געוואָרען ווייטער צו שטרייקען. עס קאָנען אָבער פאָרקומען אונטערהאַנדלונגען מיט די בעזונדערע רעזורען, און צו ליקווידירען דאָרט דעם שטרייק, אויב זיי וועלען מסכים זיין נאָכצוקומען די פאָדערונגען פון די אַרבייטער.

דעלעגאציע פון „שומרי שבת"

ביים פּרעזעס פון ארבייטסלאזען - פאנד.

הרב פיינער און דער פּרעזעס פון „שומרי שבת" ה' אביגדור וויינער האָבען זיך געווענדעט צום פּרעזעס פון אַרבייטסלאָזען־פאָנד ה' יאַנישעווסקי, אַז די יודען, וואָס ווילען נישט מחלל שבת ויום־טוב זיין זאָל מען איבערצאָהלען די אונטערשטיצונגען מאָנטאָג. דער פּרעזעס ה' יאַנישעווסקי האָט די בקשה ערפילט. די אַרבייטסלאָזע יודען, וואָס זייערע לימערעס פאַלען אויס דעם קומענדיגען פרייטאָג און שבת, וועלען די אונטערשטיצונגען אָהן שום שוועריג־קייטען בעקומען אויסגעצאָהלט מאָנטאָג נאָך יום־טוב.

ווי אזוי ס'דארף רעארגאניזירט ווערען די ארבייט פאר' „קרן-היסוד"

געשפרעך מיט'ן ד"ר קאנטארטשיק, וועלכער וויילט איצט אין לאדז.

אין די אָנגעלעגענהייטען פון „קרן־היסוד" ווילט איצט אין לאָדז דער בעקאַנטער ציוניסטישער טוער ד"ר י. ה. קאַנטאָרטשיק.

פאַר דער מלחמה איז ד"ר קאַנטאָרטשיק געווען ראַבינער אין אומאַן (אוקראַאינע), דירעקטאָר פון דאָרטיגען העברעאישען גימנאַזיום און פּרעזעס פון דער קהלה. אַלס פאַרשטעהער פון דער אומאַנער יודישער געמיינדע, האָט ד"ר קאַנטאָרטשיק זיך בעליבט געמאַכט ביי אַלע שיכטען און קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג, אַ דאַנק זיין איי־פּריליכער און מסירת נפש'דיגער אַרבייט לטובת דעם יודיש־נאַציאָנאַלען געדאַנק. בעזונדערס איז ד"ר קאַנטאָרטשיק געווען פּאָפּולער אין די מלחמה־און רעוואָלוציע־יאָהרען. הונדערטער פּליטים פון פּוילען און ליטא, וואָס זיינען מאַסענווייז געקומען קיין אומאַן, האָבען אַ דאַנק דעם ד"ר קאַנטאָרטשיק בעקומען אַ דאַך איבער'ן קאָפּ און ברויט צו זעט. ווען די פערשידענע באַנדעס אין אוקראַאינע האָבען געגיימען איינ־אָרדנען מוראדיגע שחיטות אין די יודישע שטעטלעך, האָט ד"ר קאַנטאָרטשיק אָרגאַניזירט אַ „קאָמיטעט פאַר עפענטליכער זיכערקייט", אין וועלכען עס זיינען אויך אַריין פּאָליאַקען און אוקראַאינער. פאָרזיצענדער פון קאָמיטעט איז געווען ד"ר קאַנטאָרטשיק. און טאַקע נאָר אַ דאַנק זיין אויסערגעוועהנליכער מסירת נפש, איינשטעלענדיג נאָכ'ן אָפט זיין לעבען, איז געלונגען אַ סך באַנדיטען־באַנדעס אָפּצוהאַלטען פון איינאָרדנען אַ פּאָגראָם אין אומאַן.

אין יאָהר 1920 איז ד"ר קאַנטאָרטשיק אַפּגעפאָהרען קיין דייטשלאַנד. וואו ער איז געוואָרען דער לייטער פון „קרן־היסוד"־קאָמיטעט. אַ דאַנק זיינע בעמיהונגען און אַרבייט, זיינען די דייטשע גבית פאַר'ן קרן־היסוד אין דייטשלאַנד גאַנץ בעדייטענדע און שטייגען פּלאָפּאַך איבער די הכנסות פאַר'ן דאָזיגען פאָנד אין פּוילען.

אין אַ געשפרעך מיט'ן חשוב'ען גאַסט האָט דער לעצטער אונז ערקלערט, אַז דאָס, וואָס אין דייטשלאַנד בעטרעפען די יעהרליכע הכנסות פון קרן היסוד איבער 30 טויזענד פונט, האָט מען צו פערדאַנקען הויפּטזעכליך דער גוטער אָרגאַניזאַציע, דעם גוטען אַפּאַראַט, וועלכער פיהרט אָן מיט דער אַקציע. אין יעדער גרעסערער שטאָט פון דייטש־לאַנד איז פאַראַן אַ ספּעציעלער סעק־רעטאַריאַט פאַר'ן קרן היסוד. אַ דאַנק דעם וואָס אַ ספּעציעלער מענש, צי גאָר אַ פּאָר מענשען זיינען פערנומען אויס־שליסליך דערמיט, ווערט געפיהרט אַ סיסטעמאַטישע ערפאָלגרייכע אַרבייט פאַר דעם פאָנד.

עס איז דאָך אויפפאַלענד, זאָגט אונז ד"ר קאַנטאָרטשיק, וואָס בעת די דייטשע 6 הונדערט טויזענד יודען גיבען יעהרליך איבער 30 טויזענד פונט פאַר'ן „קרן היסוד", גיבען די דריי מיליאָן יודען פון פּוילען נאָר 6 טויזענד פונט יעהרליך. דאָס ערקלערט זיך נישט דער־מיט, וואָס די עקאָנאָמישע לאַגע אין פּוילען איז ערגער, ווי אין דייטשלאַנד. אויך דאָרט איז לעצטענס די עקאָנאָמישע לאַגע אַ זעהר שווערע. מ'קאָן אויך נישט בעשולדיגען די יודען אין פּוילען, אַז זיי ווילען נישט געבען פאַר'ן ארץ־ישראל־אויפבוי. שולדיג איז דער שלעכטער אַפּאַראַט, די שלעכטע אָרגאַ־ניזירונג פון דער אַרבייט פאַר'ן „קרן־היסוד" אין פּוילען. עס מוזען איינגעאָרדנעט ווערען ספּעציעלע סעקרעטאַ־ריאַטען פאַר'ן קרן־היסוד אין די גרעסערע שטעט פון פּוילען. אין לאָדז, למשל, מוז זיין אַ בעזונדער ביוראָ, וואָס זאָל זיך פערנעמען אויסשליסליך מיט דער אַרבייט פאַר'ן „קרן־היסוד". דאַן וועלען די הכנסות זיין פיל בעדייטענדער און די אַרבייט וועט זיין סיסטעמאַטישער. מ'דאַרף נישט נעמען בלויז געלד ביי די גבירים, נאָר אויך ביי די פאָלקס־מאַסען. דער קרן היסוד דאַרף פערוואַנדעלט ווערען אין אַ פאָלקס־פאָנד.

דער פאָלקס־אוניווערזיטעט ביי דער הינגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע האָט אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואָס ד"ר קאַנטאָרטשיק וויילט אין לאָדז, און איהם איינגעלאַדענט צו לייענען היינט אָוועגד אַ רעפעראַט א.ד.ט. „ענטאַרטונג און ווידער־געבורט".

Nałęczów

די ביליגסטע זומער־וואוינונג אין פוילען!!!

קלימאַטישע סטאַציע־קוראָרט. 217 מטר. איבער'ן ים־פלאַך. אייזען און ראַדיאַ־אַקטיווע קוואַל, באָראָווינאַ, הייל־וואַסער, עלעקטראָטעראַפּיע, 100 הייזער, 1200 צימערען, 8 פּענסיאָנאַטען, 2 האָטעלען, פאַר פאַמיליעס בעזונדערע וואוינונגען מיט קוכען, צימערען פון 8 זלאָטיס אָן—טעגליך; ביים מיטען אויף אַ לענגערע צייט אַ הנחה. בעקעסטיגונג פון 6 ביז 9 זל. טעגליך.

אמיליאן דאלאר

ספּאַנענדער ראמאן פון היינטיגער צייט

(7־טע פֿאָרטזעצונג)

— און דאָס האָב איך פּראַוויסגעזעהן. עס איז שוין בעשטימט געוואָרען צמיצער, וואָס וועט אדורכפיהרען מיין טעסטאַמענט. איך האָב איהם געגעבן אינפאָרמירט וועגען אַלע זיינע אויפגאַבען. אויך וועגען אייך וועט איהם מיטגעטיילט ווערען. נאָכאַמאָל אַ גוטע נאַכט, מיסטער בערגער.

דער אַלטער האָט גענומען דעם הוט, וואָס איז געלעגען אויף דער באַנק און האַלטענדיג איהם אין דער האַנט, איז ער אַוועקגעגאַנגען.

מאַקסים האָט איהם נאָכגעקוקט אין דער פינסטערניש, ער האָט אָבער געדענקט דעם אַנזאָג און זיך נישט אויפגעהויבען פון אָרט. אין דער קראַמפּהאַפט־צונויפגעדריקטער האַנט האָט זיך געפונען דער טשעק. ער האָט איהם אַריינגעלעגט אין אַ קעשענע פון וועסטעל מורא האָבענדיג, אַז דער ווינט קען איהם צונעמען דאָס ווערטפולע פּאַפּירעל.

דאָס טויער פון קאַסינאָ איז געווען פערמאַכט; אויף דער טעראַסע האָבען די ציגיינער נאָך אַלץ געשפּילט אַ פערבענקטע מעלאָדיע.

מאַקסים האָט זיך אַרומגעקוקט; דער שפור פון דעם אַלטענס גרויער טשופּרינע איז שוין געווען פערלוירען. פּלוצלונג האָט אין זיין קאָפּ אויפגעבליצט אַ שרעקליכער געדאַנק. ער וועט געוואָהר ווערען, ווי דער אַלטער הייסט. ער האָט געקריגען אַ טשעק, וואָס מוז דאָך זיין אונטערגעשריבען. עס איז גענוג איבערצולייענען די אונטערשריפט און ער וועט געוואָהר ווערען ווי אזוי דער געהיימניספולער פערשוין הייסט.

ער האָט אַרויסגעצויגען פון וועסטעל־קעשענע דעם דאָקומענט, אָבער דאָ האָט איהם געטראָפען אַ ביטערע ענטוישונג. אויפ'ן טשעק האָט זיך, אַנשטאָט אַן'אונטערשריפט, געפונען אַ סטעמפּעל פון באַנק־הויז ראָטשילד, צוזאַמען מיט צוויי נעמען, וועלכע האָבען רעפּרעזענטירט דאָס דאָזיגע וועלט־בערימטע באַנק־הויז.

ער האָט אויפסניי אַריינגעלעגט דעם טשעק אין אַ קעשענע פון וועסטעל און אַוועק אין האָטעל, וואו ער האָט געוואוינט.

צומאָרגענס אינדערפריה איז ער געשטאַנען פאַר'ן פענסטערל פון דער קאַסע פון דער ניצער באַנק און געוויזען זיין טשעק.

דער בעאַמטער האָט שאַרף אָנגעקוקט די אונטערשריפטען און דעם שטעמפּעל.

— דאַרפט איהר דאָס גאַנצע געלט? — האָט דער בעאַמטער געפרעגט פלעגמאַטיש און פויל.

מאַקסים האָט זיך געפיהלט אַנגעריהרט אין זיין אַמביציע פון דעם בעאַמטענס פוילקייט. ער האָט אָנגענומען אויפ'ן פּנים אַ גלייכגילטיגע מינע און געהייסען זיך אויסצאָהלען 30 טויזענד גאָלד־פראַנק אין מזומן; פאַר דער איבערגעבליבענער סומע האָט ער געפאָדערט אַקרעדיטיוען צו דער צענטראַלער באַנק.

דער קאַסיר האָט צוגערופען דעם שעף פון דער אָפּטיילונג און נאָכדעם, ווי ביידע האָבען גוט בעטראַכט דעם טשעק, האָט מאַקסים בעקומען אויסגעצאָהלט די געפאָדערטע סומע און די אַקרעדיטיוען.

אין עטליכע רגע'ס שפּעטער איז ער אַריינגעקומען אין זאַל פון „האָטעל דע פּאַריז", וואו ער האָט קודם כל אַריינגערוקט דעם פּאָרטיער אַ גראָבען באַנקנאָט און דערנאָך האָט ער זיך נאָכגעפרעגט ביי איהם אויף איינעם פון די האָטעל־געסט.

— איך מיין, אַז ער האָט דאָ געוואוינט. — האָט ער געזאָגט, — איך קען נישט זיין נאָמען, אָבער איך קען אייך גענוי שילדערן, ווי אזוי ער זעהט אויס. ער איז אַן'אַלטער מאַן, האָט אַ גרויסען, געוועלבטען שטערן, אויף וועלכען עס הענגט אַראָפּ אַ געדיכטע טשופּרינע גראָהע האָר. זיין פּנים דערמאָנט שטאַרק אָן דעם ענגלישען דיכטער וויליאַם שעקספּיר, וואָס איהר קענט אוודאי פון די אַנזיכטס־קאַרטען.

דער פּאָרטיער האָט איהם אָבער פערזיכערט, אַז צווישען די געסט פון האָטעל, וואו ער איז אָנגעשטעלט, געפינט זיך נישט אַזאַ מענש, ווי ער האָט געשילדערט.

זעהענדיג, אַז ער קען נישט געוואָהר ווערען, ווער דער געהיימניספולער פערשוין איז, איז מאַקסים אַוועק אויף דעם בולוואַר דע מולין, און דערזעהענדיג דאָרט אין אַ שויפענסטער פון אַ געוועלב אויסגעשטעלט פערשידענע קאַרטען פון בערימטע פילם־אַרטיסטען און גרויסע דיכטער, איז ער אַריין אינעווייניג און געפאָדערט אַ קאַרטע פון וויליאַם שעקספּיר. די אָנגעשטעלטע אַ יונג בלאָנד מיידעל, האָט אַרויסגעצויגען אַ טעקע מיט פערשידענע בערימטע מענער: היינריך היינע, לאָרד בייראָן, קארוזאָ, שאַלאַפּין, געטע, שילער, און הגם מאַקסים האָט נישט געהאַט קיין אַהנונג, וואָס ער וועט מיט די קאַרטען טון, האָט ער דאָך זיי אַלע געקויפט, כדי דעם מיידעל צו בעלוינען פאַר דער מיה.

אויף דער עווענו דע ראָקעוויט האָט ער געטראָפען דעם געטרויענעם ענגלענדער ווינסטאָן קיטס; ער האָט געהאַט אויפ'ן פּנים אַ נישט־געזונדע קאָליר און בסדר אונטערגעהוסט. דערזעהענדיג מאַקסימען האָט ער צו איהם אַ מאַך געטון מיט דער האַנט.

— באמת אַ נס, — האָט ער אויסגערופען, — אַז איך בין די היינטיגע נאַכט נישט געשטאָרבען. ווען איהר וואָלט געוואוסט, ווי איך האָב אַייך געזידעלט...

— מיך? פאַרוואָס? — האָט מאַקסים איבערגעריסען.

(פֿאָרטזעצונג קומט).

נאך 8 יאר געפונען דעם גרויזאמען מערדער, וואס האט דער'הרג'עט זיין אייגענעם פאטער

דער שאפער אברהם קלעבער אויף מלינארסקא 13.

(:) די לאדזער אויספארשונגס־מאכט איז איצט, נאך 8 יאהר זוכען, געקומען אויף די שפורען פון א גרויזאמען יו־דישען פאטער־מערדער אין לאדז.

אויף מלינארסקא 31 האט יאהרען־לאנג געוואוינט די פאמיליע פון יודי־שען שאבער אברהם קלעבער. דער שאָ־בער, אַן עלטערער יוד, איז געווען בע־קאנט אין דער געגענד פון באלוט אלס אינגער, וואס קרוגט „פעקלעך" און דא־לארען פון אמעריקא. אז דאס איז גע־ווען זיכער, האט בעשטעטיגט דער פאקט, וואס דער יונגערער זוהן פון די קלעבער'ס, משה קלעבער, האט גאנץ אָפט זיך געקריגט מיט'ן פאטער צו־ליב דעם, וואס ער האט אוהם נישט גע־וואלט געבען קיין דאלארען טאשען־געלד.

אום זומער 1921 איז משה קלעבער גערופען געווארען צו מיליטער־דינסט. ער איז אבער אנגנלבען אהיימגעקומען אין אורלויב, ווייל ער האט געהערט, אז די מוטער איז קראנק און זי ליגט אין שפיטאל, צוליב וואס מ'האט אוהם טאקע געגעבען דעם אורלויב.

זייענדיג אין דער היים מיט'ן אלטען פאטער אויג אויף אויג, איז צווישען טאטע און זוהן געקומען צו א שארפען ווערטער־אויסטויש. דאס „טאטערע" זוהנדעל האט זיך דאן שטארק אויפגע־קאכט אויף'ן אלטען פאטער, און זיך געווארפען אויף אוהם מיט שטופ־חפצים. דער זקן האט בעקומען א פאר שווערע זעץ און קאפ ארײן, און ער איז געבליבען אונטער'ן זוהנ'ס הענט, אנ־אפגעקאכטענער און בלוט.

האבענדיג אפגעטאן אזא מעשה־רע, האט דער יונגער אויסוואורף צוגענומען דאס גאנצע געלד, וואס ער האט געפו־נען און טאטענ'ס שטוב, און ארויס אויפ'ן הויף און, פערמאכענדיג ביים שעהנעם העלען טאג די פענסטער־לא־דענס, איז ער נעלם געווארען.

ערשט א פאר שעה נאכ'ן גרויזאמען פערברעך איז די שכנים געווארען אויפ־פאלענד, פארוואס די לא־ענס פון „אלי־מען שאבער'ס" שטוב זענען ביטאג פערמאכט. א שכנ'טע האט געפרובט אנקלאפען און קלעבער'ס טיר. זי האט אבער נישט געדארפט קלאפען, ווייל זי האט תיכף בעמערקט, אז די שטוב איז אפען און דער אלטער אברהם קלעבער ליגט אויפ'ן בעט און א טייך בלוט, אהן א סימן פון לעבען. די פרוי האט גע־מאכט א געוואלד, מענשען זענען זיך צוזאמענגעלאפען און דאס בולד פון אפ געטויטענעם פערברעכען האט זיך פאר־געשמעלט און אלע זיינע שוידערליכע דעטאלען.

די אנגעקומענע פאליציי האט תיכף אונטערגענומען אן'ענערגישע אויספאר־שונג ארום דעם רעהיימנישפולען טויט פון אלטען אברהם קלעבער. און רע־זולטאט איז ארעסטירט געווארען דעם ערמארדעטענ'ס עלטערער זוהן, וועל־כער וואוינט אין לאדז. די אויספאר־שונגס־מאכט האט אבער נישט געהאט קיין בעווייזן אז דער ארעסטירטער זאל האבען געווען דער מערדער פון זיין פא־טער. ראגעגען איז דער אויספארשונגס מאכט געווארען שטארק אויפפאלענד, וואס דער יונגערער זוהן פון ערמאר־דעטען, משה קלעבער, האט זיך מעהר נישט צוריקגעקעהרט און פולק ארײן. ס'האט זיך דעריבער בעקרעפטיגט דער נעדאנק, אז דער פערשוואונדענער זוהן משה קלעבער האט און די מיליטערי־שע קליידער ערמארדעט דעם פאטער. דערצו האט אויך געפיהרט דאס עדות־זאגען פון פיל זייטיגע פערזאנען, וועל־כע האבען זיך צוגעזעהן און צוגעהערט צו די אפטע קריגערייען צווישען ער־מארדעטען און דעם פערשוואונדענעם זוהן צוליב געלד.

דעם פערשוואונדענעם זעלנער משה קלעבער האט מען במשך פון יאהרען נישט געקענט לאכען, הגם ס'זענען ווע־גען אוהם פונאנדערגעשיקט געווארען שמעק־בריף. עס איז נאר געווען בע־וואוסט, אז דער מערדער און דעזער־טיר געפינט זיך אמאל און דייטשלאנד און אמאל און פראנקרייך. קיין גענוי־ען וואוין־אדרעס זיינעם האט ער קיינמאל נישט געהאט. לסוף אבער האט מען אוהם געכאפט און — ווי מען גיט אי־בער — זאל ער זיך שוין אוצט געפו־נען און רשות פון דער לאדזער פרא־קוראטור.

סוף פארינע וואך איז בעענדעט געווא־רען די אויספארשונג פון דעם אכזריות־דיגען מארד.

דעם פארינען מיטוואך האט די אויס־פארשונגס־מאכט בעפוילען דעם ווירט פון מלינארסקא 13 ה' בעלטעל, ער זאל לאזען גרינדליך אויסרייניגען דאס קלא־זעט און דעריבער אלטוגג געבען, צו דארט געפינען זיך נישט, וועלכע עס איז פערדעכטיגע זאכען, וואס האבען געקענט האבען א שייכות צום מארד איבער קלעבער'ן.

ווירקליך איז אין קלאזעט געפינען גע־ווארען א רוסישער און דייטשער באנ־געט און א פאר הונדערט ביקסען־קוי־לען.

ווייטערע פרטים פון דעם גרויזא־מען פאטער־מארד וועלען אויפגעדעקט ווערען ביים פראצעס, וואס וועט ווארש־ווינגליך פארקומען גאר בקרוב.

אכטונג פריזיער־מייסטער!

היינט זונטאג 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען האנדווערקער־קלוב (פאלודניאווא 4) אנ־אלגעמיינע פערזאמלונג פון אלע פריזיער־מייסטער. אויפ'ן טאג־ארדנונג געפינט זיך דער בעריכט פון דער קאנפערענץ פון יודישען און קריסטליכען פריזיער־מייסטער־פעראיין מיט די פארשטעהער פון די יודישע און קריסטליכע ארביי־טער־פעראייגען, וואס איז פארגעקומען פרייטאג אווענד.

צוליב דער וויכטיגקייט פון טאג־ארדנונג ווערען אלע פריזיער־מייסטער געבעטען פינקטליך צו קומען.

די פערוואלטונג פון פריזיער־מייסטער פעראיין, פאלודנ. 4.

גראנדיעזע ציוניסטישע אקאדעמיע

די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע ארדענט איין מארגען, מאנטאג און זאל פון קינא „ספלענדיד" א גרויסע אקא־דעמיע מיט דער בעטייליגונג פון די אנ־געזעהענע ציוניסטישע פערזענליכקיי־טען: פראפ. ז. בראדעצקי, מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און לאנדאן און קורט בלומענפעלד, פרעזי־דענט פון דער ציוניסטישער פעראייני־גונג און דייטשלאנד און מיטגליד פון אקציאנס־קאמיטעט, וועלכע קומען היינט קיין לאדז.

דער אונטערנעם צו דער אקאדעמיע איז זעהר גרויס צוליב דער פערזענליכ־קייט פון די חשוב'ע געסט, וועלכע פער נעמען א אנפיהרענדע שטעלונג און דער ציוניסטישער בעוועגונג און און יודישען געזעלשאפטליכען לעבען בכלל, די דערמאנטע ציוניסטישע פיהרער ווע־לען רעפערירען איבער אקטועלע פראב־לעמען און צוזאמענהאנג מיט דער בע־פארשטעהענדער פערברייטערונג פון דער „יודישער אגענץ", וועלכע שאפט א נייע תקופה אינ'ם אויפבוי פון א"י ישראל.

די לאדזער דעלעגאטען צו דער וועלט־קאנפערענץ פון די ראַ־דיקאלע ציוניסטען.

צו דער וועלט־קאנפערענץ פון די רא־דיקאלע ציוניסטען, וועלכע קומט היינט פאר און ווארשא, פאהרען אלס דעלעגא־טען פון אונזער שטאט פאלגענדע חב־רים: מ. ח. רומקאווסקי, מאג. ש. גע־ליבטער, א. ב. קאצבערג, י. צוקערמאן, י. ש. רעדליך און ש. ל. ווארשאווצקי.

ליעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

„לינת הצדק"

עטליכע ווערטער צו דער היינטיגער גענעראל־פערזאמלונג.

היינט קומט פאר די גענעראל־פער־זאמלונג פון „לינת הצדק", היינט דארף געוועהלט ווערען די „רעגירונג", וועל־כער ס'ווערט אנפערטרויט די לייטונג פון דער נייטיגע און וויכטיגער אינסטי־טוציע אין לאדז.

די היינטיגע גענעראל־פערזאמלונג האט א פיל וויכטיגע בעדייטונג, ווי די ביז איצטיגע פערזאמלונגען אין משך פון די עטליכע און צוואנציג יאהר זייט „ל. ה.", עקזיסטירט. נאך קיינמאל האט זיך דער „לינת הצדק" נישט געפונען אין אזא מצב, ווי ער געפונט זיך היינט צו טאג הן אין מאטעריעלע, הן אין אינער־ליכען לעבען פון דער אינסטיטוציע.

הגם די טעטיגקייט איז אין לעצטען יאהר געווארען א זעהר אינטענסיווע, ס'איז געשאפען געווארען נאך אנ'אוי־טא פאר דער נאכט־פאגאטאוויע, ס'איז געעפענט געווארען אנ'אמבולאטאריום און א פיזישער קאבינעט, — אבער דאס איז נאר א דאנק יחידים, וועלכע האבען זיך אפגעגעבען בלב ונפש אין דער צייט, ווען די פערוואלטונג, די אלטע רעגירונג הייסט עס, האט אבסאלוט נישט ארויס־געוויזען קיין איניציאטיווע.

די היינטיגע פערזאמלונג מוז ליקווי־דירען דעם כאאס, וואס איז איינגעפירט געווארען א דאנק מאנכע נישט געוואוי־שענע עלעמענטען, וועלכע פאראליזירען די טעטיגקייט, שטערען די נארמאלע ענטוויקלונג פון דער ביז גאר בעליבטע אינסטיטוציע אין אונזער שטאט.

מען מוז בעזייטיגען די שטערערס, מען מוז ארייננברענגען נייע, פרישע קרעפטען. מענשען מיט ליבע צו „לינת הצדק", אזעלכע מענשען, וואס מיר זע־נען געוואוינט געזעהן מיט יאהרען צו־ריק צו זעהען דארט ביים פערוואלטונגס טיש...

אב.

געפאהר פון א טעקסטיל־שטרייק אין לאדז

די פאבריקאנטען ווילען רייסען די שכירות.

כ. בעניכ'ס פאבריק האט שוין געקינדיגט די ארבייטער.

(§) אויף דער פריטאג'דיגער זיצונג פון דער פערוואלטונג פון טעקסטיל־ארבייטער־פעראיין האט דער לייטער פון קלאסען־פעראיין ה' וואלטשאק אפ־געגעבען א בעריכט פון דער סיטואציע און דער טעקסטיל־אינדוסטריע. ה' וואל־טשאק האט אנגעוויזען, אז א טייל פאבריקאנטען נוצען אויס דעם קריזיס און דער טעקסטיל־אינדוסטריע, און ווי־לען רייסען די שכירות פון די ארביי־טער. אזוי האבען א טייל פאבריקאנטען פערקלענערט די פרעמיעס, וואס עס איז איינגעפיהרט געווארען און די שפי־נערייען פאר די ארבייטער, וואס צוויי־גען זיך אויס מיט פראדוקטיוויטעט. די ארבייטער האבען דערויף נט מסכים געווען און געפאדערט צו דערהאלטען די פרעמיע אויף דער ביז איצטיגער הויך, אדער זי אינגאנצען אפצושאפען.

און געמיינזאמען אפמאך זענען די פרעמיעס נט פארגעזעהן. אויפ'ן גרונד פון דעם קאנפליקט זענען שוין געשלא־סען געווארען די פאבריקען פון כ. בע־ניק. די ארבייטער פון קארל אייזערט'ס פאבריק זענען אויך שוין געקינדיגט געווארען פון דער ארבייט.

ה' וואלטשאק האלט, אז דאס זענען די ערשטע פרובען פון די פאבריקאנ־טען פאר'ן אלגעמיינעם אנגריף צו רע־דוצירען די פרייזען. דער רעפערענט גיט אויך אפ א בעריכט פון דער בעלס־קער טעקסטיל־אינדוסטריע, וואו אלע ארבייטער זענען געקינדיגט געווארען. די פאבריקאנטען ווילען דארט מבטל מאכען דעם אלטען אפמאך, וואו עס געפינט זיך א פונקט, אז קיין קראנקען ארבייטער מאר מען נישט ענטזאגען פון דער ארבייט. דער דאזיגער פונקט גילט און גאנץ אויבערשלעזיען. אין לאדז איז ער נישט חל. ביי אונז טאר מען נישט ענטזאגען דעם ארבייטער בלויז און משך פון די ערשטע 4 וואכען, וואס ער איז קראנק געווארן, אויב די קראנק דויערט לענגער, מעג מען אוהם יא ענטזאגען. און אט ווילען אוצט די ביעלסקער פא־ריקאנטען איינפיהרען די וועלכע פאר־שריפטען וואס אין לאדז און דעריבער האבען זיי געקינדיגט דעם ביז אוצטיגען אפמאך און דעם 1. יוני זענען אלע אר־בייטער ענטזאגט געווארען. דאס זעל־בע איז אויך און דער טשענסטאכאווער טעקסטיל־פאבריק „טשענסטאכאוויאן". 5000 ארבייטער וועלען דארט בלייבען אהן ארבייט. דער בעריכט האט ארויס־גערופען א הייסע דיסקוסיע און עס איז בעשלאסען געווארען אנצעווענדען אלע מיטלען, וואס געפינען זיך און רשות פון קלאסען־פעראיין נישט צו דערלא־זען רייסען די שכירות. גלייכצייטיג איז אויך ארויסגעשיקט געווארען א דעלע־גאציע אויף אנ'אונטערהאנדלונג ביים אר־בייטס־מיניסטער.

צו בעקומען אין אלע קאלאניאל־געשעפטן

די יודען אין קליוולאנד

(ענדע פון זייט 4.)

רען, ווי פון א בחזון ווחט, און האבען איבערגעלאזען זייערע אמאליגע בעל הבתים, ווי די חרבנות פון א שווערען שטורם אין קליוולאנד איז ענטשטאַ־נען א געוואלד, א גערודער, מענשען זענען געלאפען איבער די גאסען, ווי פער'סמ'טע מייז, מיט די קעפ אראפ־געלאזען און פון זייערע פנימ'ער האט אוהר געלייענט די גרעסטע פערצווייפ־לונג. מען איז געלאפען און די באנק־הייזער און זיי געבעטען צו ראטעווען די סיטואציע, אבער די באנקען האבען מעהר נים געוואלט געבען קיין געלד. ס'איז געווען און זייערע אונטערנעמען ארויפ־צוציהען אויף דער שטאט דעם קראך און זיי האבען דערפאר, זעלבסט־פערשטענדליך, אוהם נים געוואלט צו־רוקהאלטען.

און אזוי איז געקומען א סוף צו די יודישע „גלוקען", צו דעם יודישען רייכ־טום. די מעהרסטע בוי־אונטערנעמער זענען געבליבען מיט זייערע הייזער, וועלכער קיינער האט נים געוואלט קוי־פען. ווער עס האט געהאט קאפיטאל, האט נאך געמאכט דעם פערזוך צו רא־טעווען וויפיל עס וועט זיך לאזען, אנ־דערע אבער, וועלכע האבען געהאט אלע זייערע קאפיטאלען אינוועסטירט און די הייזער, האבען זיך מיט קיין זאך מעהר נים געקענט העלפען. האבען זיי זיך געמוזט איבערגעבען און דער האנט פון הארטען שוקזאל, וועלכער ווייסט נים פון קיין רחמנות.

אויך די טויזענדער יודען, וועלכע זע־נען אויף וועלכען עס איז אופן געווען פערבונדען מיט דער בוי־אינדוסטריע, זענען פון דעם קראך שטארק געטרא־פען געווארן. בוי־ארבייטער און סוחרים פון פערשידענע בוי־מאטעריאלען, צווי־שען וועלכע יודען האבען פערנומען א גאר גרויסען ארט, און פיל אנדערע זע־נען געבליבען אהן פרנסות און אהן יע־רע מעגליכקייט זיך צו נעמען צו אנ־דערע בעשעפטיגונגען.

די צאהל אזעלכע „דעקלאסירטע" יודען איז געוואקסען פון טאג צו טאג ביז זי האט אנגערירט כמעט יעדע יו־דישע פאמיליע און קליוולאנד. דאס פעראריימט ווערען פון אזוי פיל טויזענ־דער מענשען מיט איינמאל האט נים געקענט טבליבען אהן א גרויסער מא־טעריעלער ווירקונג אויף די איבריגע קליוולענדער יודען און בעזונדערס אויף די יודישע סוחרים און הענדלער. די רעזולטאטען פון דער קאטאסטראפע האבען אנגעהויבען ארייצודרינגען און יעדען יודישען הויז. און ביי היינטיגען טאג פיהלען זי שוין אפילו אזעלכע יו־דען, וועלכע האבען קיינמאל נים געהאנ־דעלט און זענען קיינמאל נים געווען די־רעקט פערבונדען מיט די טויזענדער יו־דישע בוי־אונטערנעמער.

זעלבסטפערשטענדליך, אז די נויט, וועלכע הערשט איצט אין די קליוולענ־דער יודישע קווארטאלען, שפיגעלט זיך אויך שווער אפ אויף דעם געזעלשאפט־ליכען לעבען און שטאט. כמעט אויף אלע געביטען הערשט א שטילשטאנד, א טויט־שטילקייט. עס בעוועגט זיך קיין זאך נים און קיין זאך רוהרט זיך נים פון ארט. קיין נייע אינסטיטוציעס קו־מען נים צו, און די אלטע ווערען נאר אויפגעהאלטען מיט די גרעסטע שוועריג־קייטען.

אין וועלכע פאלען און וויפיל קען מען צוריקפאדערן פון די איינגעצאהלטע געריכטס־קאסטען?

(ענדע פון זייט 5.)

גרויסע מעלה, אז ר'פערמאגט די קראפט פון אנ'אורטייל.

ס'דארף צו דעם אויך פערעכענט ווע־רען דער פאל, ווען די צדדים זיין מסכים זיין צו פערענדיגען דעם פראצעס דורך א פשרה.

דער געריכטס - אפצאהל (ווּפיס) ביי געוועהנליכע אנקלאגעס בעטרעפט 2% פון דער תביעה, ווען אלזא איינער מאהנט ביים צווייטען, לאמיר אננעמען א סומע פון 4900 גילדען. דאן קאן ער אין די דערמאנטע 2 פאלען צוריקבע־קומען א העלפט פון ווּפּיס ד. ה. 40 גילדען.

אין א גאנצע רייה אנדערע פאלע, זעהט פאר דאס געזעץ, בעקומט דער אנקלאגער צוריק דעם גאנצען געריכטס־אבצאהל, נעמליך:

1. ווען אין דער אנקלאגע איז נישט אנגעגעבען ווער ווּעמען ס'קלאגט אײן.

2. ווען די אנקלאגע האט אריינגע־טראגען א נישט־בעפולמעכטיגטע דערצו פערזאָן.

3. ווען אין דער אנקלאגע איז נישט אנגעגעבען וואס דער תובע פאדערט.

4. ווען דער ענין ליגט נישט אין דער קאמפעטענץ פון דעם געריכט (עס געהער צו א צווייטען געריכט אדער אנ'אמט).

5. ווען די זאך איז נוגע אונבעוועג־ליכע גיטער און געהערט צו א צווייטען ריכטער.

6. ווען דער אנקלאגער האט נישט אויפגעגעבען דעם אדרעס פון אנגע־קלאגטען אדער אויפגעגעבען נישט גענוי.

7. מ'האט נישט אריינגעטראגען דעם אבצאהל אין דער געהעריגער הויך.

8. ווען מ'האט נישט אויפגעגעבען די סומע פון דער תביעה.

9. ווען ס'פעהלט דער אדרעס פון אנקלאגער.

10. ווען מ'האט די אפעלאציאנס־אנקלאגע אריינגעטראגען נאכ'ן טערמין אדער דורך נישט קיין בעפולמעכטיגטע פערזאן.

11. ווען מ'האט נישט בייגעלעגט די אויסגערעכענטע דאקומענטען (קרייז־געריכט).

12. ווען מ'האט נישט בייגעלעגט די בעהעריגע צאהל קאפיעס פון דער אנ־קלאגע און דאקומענטען פאר'ן צד שכנגד.

יודיש טעאטער אין זאל פילהארמאניע — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ

גאסטראלען פון די בעריהמטע סוברעטין און געזאנגס־ליבהאבער

ווערא קאניעווסקא, פאול ברייטמאן

מיט אנטייל פון מאקס טריי.

היינט זונטאג ד. 9־טען, דינסטאג, ד. 11־טען 9 אווענט

שלאגער פון קאמינסקי'ס טעאטער אין ווארשא

נייע הערליכע געזאנגס־נומערן

איינשטודירטע נייע טענץ

גרויסער קנאבע־כאר

דאס חזנ'דל

אין 3 אקטען פון שטיינבערג, מוזיק פון רומשינסקי.

הויפטראל אלס חזנ'דל ווערא קאניעווסקא, ראל דוד פאול ברייטמאן

מארגען מאנטאג 9 אווענד גרויסע פאפולערע פארשטעלונג

פון 1 ביז 2.50

די אין לאדז בעליבטע פיעסע

דאס פענסיאן מיידעל

אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ.

פענסיאן מיידעל—ווערא קאניעווסקא, ראל ארנשטיין—פ. ברייטמאן

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, באריסאווא מאכאראווסקא, נערה, פעדערמאן, קארעני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענ־בערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי. ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

רעגירונגס־קאמיסאר אין קראנקען־קאסע אמטירט שוין פון מארגען אן.

(§) די פערוואלטונג פון דער קראנ־קען־קאסע האט בעקומען פון ארבייטס־מיניסטעריום אנ'אפיציעלען קאמוני־קאט, אז עס איז שוין בעשטימט געווא־רען א רעגירונגס־קאמיסאר פאר דער לאדזער קראנקען־קאסע. דער קאמיסאר איז כאקע, ווי מיר האבען שוין די פא־רינע וואך מיטגעטיילט, דער דירעק־טאר פון פאזנאנסקי'ס פאבריק, ה"ר. לאבושאנסקי.

מאנטאג פרוה נעמט שוין דער רע־גירונגס־קאמיסאר איבער זיין אמט.

פערזיכערטע אין קראנקען־קאסע

וועלען בעקומען רעצעפטען אין פריוואטע אפטייקען.

(§) די פערוואלטונג פון דער קראנ־קען־קאסע האט געכטען אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט די אינהאבער פון די פריוואטע אפטייקען בנוגע דעם, אז זיי זאלען ארויסגעבען רעצעפטען פאר די פערזיכערטע און דער קראנקען־קאסע, אין די פאלען, ווען די אפטייקען פון דער קראנקען־קאסע, וועלען זיי נישט האבען אויפגעלאזט אדער די פערמע־צעוטען וועלען זיין בעשוועדט מיט ארא בעים.

און די נאהענטסטע טעג וועט ווע־גען דעם אונטערגעשריבען א קאנטראקט

קינא
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

פון דינסטאג, דעם 4-טן יוני
זאביא, דעם שייד׳ס טאכטער
(פאטעטישע סימפאָניע)
Michel Verly, George Carpentier i Olga Day
אויסערגעוועהנליכע פערשידענארטיגע אקציע, וואָס שפּילט זיך אָפּ אין אַפ־ריקע און פּאַריז. — אין די הויפּט־ראָלן:

זעלטענע געלעגענהייט
2 ביז 4 מאָרגעס לאַנד אין זעהר א גוטען פּונקט, גישט ווייט פון טראַמוויי אין קאַלע ביי קאָבאַ־נובקע איז צו פערקויפען. עס קאָנען דאָרט פּערקויפט ווערען פּלעצער אויף ווילאָס. צו ערפאהרען ביי שלמה וויינרייך, אין קאָכאַנובקע ביי גערנהאַרט.
2804

Dr. J. KAUFMAN
POWRÓCIŁ
Ordynuje w chorobach dzieci od 8—9 i od 6—8
Moniuszki 11 m. 5, tel. 67—05

איך זוך
א וואוינונג
פון 3 צימער און א קוך אין ראיאן גאוואַ־טאַרגאָוואַ מאגיסטראַצקא און אומגעגענד מעקלער געוואונשען. אפערטען אונטער „M. K.“ אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט“.

א אנשטענדיגע
יונגע פרוי וויל אַנעמען אַ קינד
צו זייגען פון א ערשטלינג, וואָס האָט גוטע נאַהרונג, קען אויך מיטפאָהרען אויף זומער־וואוי־נונג. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „ל. ט.“

א געשעפטס=לאָקאַל
אין צענטרום פון פּיעטריקאָווער גאַס מיט פולשטענדיגער איינריכטונג פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפארען פּיעטריקאָווער 82 קראַקאָווסקי

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער־ארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:
פאר נאָר **2.50 זל.**
23 זאוואדזקא 23
אין הויף. 2־טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ. צום יעצטיגען סעזאָן ווערט געמאכט אלע א"ט שטרוי־היטען, פּילץ מיט שטרוי או"ך זיידענע היטען צו שפּאַט ביליגע פרייזען — — — נאָר פאַר **5 זל.**
„TOLA“

ווען איהר ווילט וויסען,
ווי אזוי עס האָט אויסגעזעהן דאָס לעבען פון אונזערע יודען אין פּוילען, דאַרפט איהר לייענען
„דרייסיג דורות יודען אין פּוילען“
פון גרשם באַדער

אין גרשם באַדער'ס „דרייסיג דורות יו־דען אין פוילען“ ווערט אויף 511 גרויסע געדריקטעגעדרוקטע אָקטאַוו־זייטען דערצעהלט אלסדינג, וואָס עס איז פּאָרגעקומען ביי די יודען אין פּוילען. בשעת א צייט פון 8 יאָהר־הונדערטער פון'ם ערשטען טאָג וואָס זיי זע־נען אהין אנגעקומען, ביז צום דורכפאל פון'ם לעצטען פּוילישען „מיאַטעזש“, ווי אזוי זיי האָבען געלעבט און וואָס זיי האָבען געליטען, פון וואַנען זיי זענען געקומען און די לעגענדען, וואָס זענען מיט זייער לעבען פערבונדען. ווי אזוי עס זענען געווען איינגעאָרדנעט זייערע קהלות און ווי עס האָבען אויסגעזעהן זייערע פּרנסות. וואָס פאַר א צורה זיי האָבען געהאַט אין גאַס און ווי ס'האָט אויסגעזעהן אין זייערע היימען, זייער פּאָליטישע לאַגע און זייער גייסטיגע ענטוויקלונג, ביז פּוילען איז געוואָרען א צענטער פון'ם יודישען למוד, פון די גרעסטע פּוסקים און מפלפלים, פון דער קבלה, פון חסידות און השכלה. דער „ועד ארבע ארצות“, וואָס די פּוילישע קעניגע האָבען פון איהם געוואָלט מאַכען און וואָס ער איז ווירקליך געוואָרען.

צום איינהאַלט פון דעם בוך זענען צוגע־געבען 48 בילדער, וואָס דער גרעסטער טייל איז נאָך ביז היינט אין ערגיץ נישט פער־עפענטליכט געוואָרען. דאַהער איז כדאי צו וויסען, אז אזא בוך וואָס זאָל ארומנעמען דאָס גאַנצע עקאָנאָמישע און קולטורעלע לעבען פון די יודען אין פּוילען, בשעת דרייסיג דורות, איז נאָך איבערהויפּט נישט פאַרהאַן אין קיין שום שפּראַך.

— פּרייז פון'ם בוך געבונדען 3 דאָלאַר. — אין א לוקסוס־אויסגאַבע מיט פּראַכט־באַנד פינף דאָלאַר.

אבאָנענטען אין פוילען קריגען דאָס בוך מיט 60 פּראָצענט ביליגער און זיי ווע־לען נאָך אויסערדעם בעקומען אלס פּרעמיע גרשם באַדער'ס „אייביגע אמת'ן“, וואָס קאָסט אליין צוויי דאָלאַר.

בעשטעלונגען צו אדרעסירען:
GERSHOM BADER
4011 Sea Gate Ave., Brooklyn
N. Y. U. S. A.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od dn. 5 czerwca do 10 czerwca 1929 r.
Dla dorosłych:
DZIEWCZĘ z LUDU
W rolach głównych: **Harry Liedtke Xenia Desny i Livio Pavanelli**
Nad program:
Wyższa szkoła sportu tennisowego
Dla młodzieży:
Zwycięzcy i Zwyciężeni
(Brzegiem Nilu aż po Kongo)
Obraz ilustrujący obyczaje i prace murzynów, polowanie na krokodyle, lwy, słonie, życie ptactwa afryk. i t. d.
Nad program:
Niebezpieczeństwo wielkiego miasta.
Groteska w 2 akt. grana przez zwierzęta

אַלע סוחרים מוזען וויסען,
אז דאָס בעסטע מיטעל געגען באַנקראָטען און פּראָטעסטירטע וועקסלען, איז צו ווענ־דען זיך אין די בערימטע ביוראָ סאָגדאָווע
„ווערִיטאַס“ ושגאָוסקא 12
(געווער'ס מאַרק.)
פראָנט־לאָקאל. וואו אלע חובות־ענינים פון פּראָ־טעסטירטע וועקסלען ווערען שטרענג בעהאנ־דעלט און פון דער ביוראָ געזיכערט און גאַ־ראַנטירט. דאָס ביוראָ שיקט ארויס אייגענע מענשען אויף דער פּראָווינץ אין גאַנץ פּוילען. דאָס ביוראָ ערלעדיגט אויך אַלער ארט בית־שריפטען אין אלע רעגירונגס־אינסטיטוציעס.
בעמ.: פאַר די שטאָטישע קונדען צאָהלען מיר צוריק פאַר טראַמוויי־הוצאות.

א שותף
מיט א קאַפּיטאַל פון 700 דאָלאַר צו א גוט־געהענד קאָסע־געשעפט ווערט זאָפאָרט געזוכט. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון „לאָדזער טאָגעבלאט“ אונטער „700“. בעמ. אָנמעלדונגען ווערען אָנגענומען נאָר ביז מאָנטאָג, דעם 10־טן יוני איינשליסליך.

צו פערמיטען א געשעפטס־לאָקאַל
א גרויס צימער מיט 2 פענסטער און באלקאָן מיט א בעזונדערן איינגאַנג, 1־טען שטאָק, קווער אָפיצינע, צעגעלניאַנא 26 וו. 26, טעל. 36-13. ערקונדיגונג ביז 10 פריה און פון 9—10 אָוונד

Pokój
przy rodzinie izraelickiej, oddzielnie niekrępujące wejście do wynajęcia. Pożądane biuro lub skład. Ceg. 8 m. 18

קנה חכמה קנה בינה ואל תט מאמרי פי
אז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַבעז זאָלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פּיעטריקאָווער 17
52 זאַכאָדניא 52
אז תלך לבטח דרכך
ווייל אין ביוראָ ביי ה' **מאַנעלא** ווערט גע־וויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאַנדאָווע זאַכען, ביטעס, קלאַוזולעס, זאַבעז־פּיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פּוילען, קאַרנע און ציוויל אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטיעס אונטערציזיעס, ספּעציאַליסט פון שותפות־אַקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפּראַכען מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ פּיעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52

עלטערן!
אין מיין לאַנג עגזיסטירענדע **חדר שולע** ווערען צו־גענומען קינדער וואָס לערנען אין פּאָוושעכנע־שולען צו לערנען: חומש, רש״י, נ״ך משניות, גמרא, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברע־איש, אויך יודישע דרית זעלבסט צוזאַמען־שטעלען, ס'ווערען אויך אָנגענומען אנפאנגער פון 5 יאָהר אָן, ווי ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עברי, א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פּרייזען!
מנהל יחיאל דוד ראָזענפעלד
פלאַץ־וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6
קווער אָפיצינע רעכטס II שטאָק

Do P. T. Konsumentów gazu.
Na zasadzie Uchwały Rady Miejskiej z dnia 6 czerwca 1929 roku,
Gazownia Miejska w Łodzi
poczynając od dnia 1 czerwca 1929 roku będzie pobierała następujące ceny za gaz:

Za gaz dla celów domowych i oświetlenia	40	groszy za	1	metr sześcienny
„ „ przemysłowych	32	„	1 „	„

Rabaty udzielane dotychczas obowiązują nadal od nowych cen gazu. **Zarząd gazowni miejskiej w Łodzi.**

גרויסע קעלערס
מיט א באַהן־צופיהר־ליניע, פּאַסענד פאַר א הערינג־סקלאַד, קאַרטאָפּעל און עהנליכע ארטיקלען פון זאָפאָרט צו פערמיטען. אפערטען אָפּצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון „לאָדזער־טאָגעבלאַט“ אונטער „Cuk“

KASA WZAJEMNEJ POMOCY
na Wypadek Śmierci
„SAMOPOMOC“ Sienkiewicza 3/5
przyjmuje członków do lat 50-ciu bez badania lekarskiego przy minimalnej opłacie.
Bliższych informacji udziela sekretarjat codziennie od godz. 6-ej do 8-ej po poł., prócz piątków, sobót i niedziel.

פּענסיאָנאַט
פאַר קינדער און ערוואַקסענע צוזאַמען מיט א
פּרעבעל־קאַמפּלעט
אונטער דער לייטונג פון 2 קוואַליפיצירטע פּרעבעלנקעס
אין א טרוקענער געגענד
Nowe-Żakowice, Willa W. Chmieleckiego
אין וואַלד, 5 מינוט גאַנג פון דער באַהן־סטאַציע.
טעטיג פון 12-טען יוני 1929
ערשטקלאַסיגע, שטרענג כשר'ע קוך. — זעהר צוגענג־ליכע פּרייזען. איינשרייבונגען אין לאָדז:
Żeromskiego 1 (Pańska), mieszk. 17
אין פון 12-טען ד.ח. אויפ'ן אָרט.

לאַמפּען
פיר שפּייזע־צימער סאַלאָ־קאַבינעט שלאַף־צימער
קויפט זיך אמבעסטען און פאַבריקס־לאַגער ביי
Sz. P. Szmalewicz
פּאָלודניאָווא 8,
טעל. 64-39
ווערען צוגענומען רעפּאַראַטורען אומאַרבייטונגען, אָקסידירען.

מעכאַנישע שלאָסעריי און שווייסעריי
J. REDER, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
נעהם אָן פערשידענע מאַשינען־רעפּאַראַטורען ווי צופּאַסען פער־שידענע מאַשינען־טיילען. און אויטאָגענישע שווייסונגען.
אכטונג שטריקער!
איך שטעל צו טישען מיט מעסטערס פון 30 זל. אָן רעעלע אויספיהרונג.
פּריוואַט־וואוינונג גדאַנסקא 20 וו. 17.

אין די נייע־ערעפענטע
מלעטשאַרניע
אויף צעגעלניאַנא 44
בעקומט מען טעגליך פרישע און געשמאַקע פריהשטיקען און אָווענדברויטען ווי אויך אלערליי פּוטערס און קעזען. אלעס צו ביליגע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך!

בעקאַנטמאַכונג.
דער בעקאַנטער כשר'ער רעסטאָראַן פון ברידער הרעל, וואָס צייכענט זיך אויס מיט זיינע שמאַקהאַפטע מאכלים מאַכט דערמיט בע־קאַנט, אז ס'איז ערעפענט געוואָרען אויפ'ן זומער פאַר דער בעקוועמליכקייט פון ג' פּובליקום א רעסטאָראַן א.נ.
גאַרטען־רעסטאָראַן
(פריהער אקאַטשי־מער גאַרטען) —
זאַכאָדניע 2, וואו עס ווערט ארויסגעגעבען טעגליך פרישטיקס מיטאָגען און אָווענדברויטען צו ביליגע פּרייזען. שנעלע בעדינונג. רעעלע בעהאַנדלונג. קומט און איבערצייגט אייך!
דער רעסטאָראַן געפינט זיך אונטער דער שטענדיגער אויפזיכט פון ברידער לוי און אליהו קרעל.
בעמ.: איינגאַנג אויך דורך אָגראָדאָווא 9.

פּערלאַנגט
אַנאָומזימטע דעמאָנסטרירונג
פון סימענס עלעקטרישע אפשטויבער און פּראָטעריר־בערשטען פון דער מאַרקע
„PROTOS“
פּעטריקאָווער 96 :—: טעל. 11-63.

מיט פולע רעגירונגס־רעכט (קאַטעגאָריע A)
8-קלאַסיגעס מעדכען־גימנאַזיום
מיט 3 פאָרבע־רייטונגס־קלאַ־סען (A.B.C.)
פון **MARJA HOCHSTEIN**
Wólczańska 23, tel. 14-27
דאָס איינשרייבען פון נייע שילערינס קומט פאַר טעגליך אין די שול־שטונדען.
ביים גימ־נאַזיום — **א קינדער־היים** סיסטעם פּראָפעסאָר —מאָנטעסאָרי.—

8-קלאַסיגע רעליגיעזע מענער-גימנאַזיום
פון דער געזעלשאַפט
„תורה ודרך ארץ“
אין לאָדז, צעגעלניאַנא 60, פראָנט II. שטאָק.
די דירעקציע איז מודיע. אז די עקזאַמענס פאַר נייע שילער הייבען זיך אָן ד. 26 מאַי (ט״ז אייר) 9 פריה.
איינשרייבונגען נעמט אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 9—1.

וויכטיג פאַר די, וואָס פאָהרען אויף אורלויב!
ווילט איהר אייער אורלויב גוט פערברענגען? ווילט איהר האָבען אנגענעהמע געזעלשאַפט? פאָהרט אויף אָפּרוה נאָר אין בעוואוסטען!
פּענסיאָנאַט „WYGODA“
St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie
גרויסע זוניגע צימערן, כשר'ע, היגיענישע קיך, שעהנע געגענד.
קאָנקורענץ־פּרייזען—30% ביליגער ווי איבעראַל;
בעמערקונג: בעטגעוואַנד איז נויטיג מיטצוברענגען.
צו ווענדען זיך דירעקט צו פּרוי אפּעל אין פּענסיאָנאַט „וויגאָדאַ“
אין לאָדז ערטייליט אויסקינפטע: אפּעל, זאַוואַדזקאַ 23, אין הויף, 2־טען איינגאַנג, לינקס, פּאַרטער.
(פאַר יונגע־פּאָרלעך אין ערמעסיגטע —)

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראַלאָגישע און נערווען־קראַנקהייטען.
קוואַרץ לאַמפּ־עלעקטרישע הייל־קאַבינעט־קאָסמעטיק
טעטיג פון 8 א זייגער ביז 9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זלאָטעס

אַנאָנסמענטס־פּרייזן: ... ניין—20 פּראָצ. אין ענגערע ... אַנאָנסען־פּרייזן! פאַר א מילימעטער־שורה ... אין טעקסט 40 גר. ... 100% ... 50% ...

Redaktor-wydawca B. Hamburski
Tłocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.